

Jean Nouvel arriba a Ordino per presentar La Querola

▲ Nouvel signa el Llibre d'Or acompanyat del cònsol, els arquitectes i el promotor del projecte.

El conjunt residencial d'habitatges es començarà a construir el 2012 i vol estar enllestit en tres anys

A la zona es recupera la font pública ja existent i s'hi vol fer un amfiteatre a l'aire lliure per a ús cultural

pàgines 3-4

Viure Ordino

pàgines 14-15

La Casa Pairal va organitzar la 7a Trobada interparroquial dels horts socials a Prat de Call

Entrevista

pàgines 12-13

Ventura Espot: «En aquests quatre anys hem escoltat el poble»

Consol Naudí: «La revisió del Pla d'Urbanisme és una prioritat»

Sumari

pàgina 6

Veu ciutadana
Una mostra recull les fotos d'Ordino a Instagram

pàgines 8-9

Medi ambient
El CENMA organitza un curs de bolets al Serrat

pàgina 10

Activitats
20 anys del Trofeu Borrufa

pàgina 11

Equipaments socials
A l'Escola bressol celebren totes les festes i tradicions

pàgines 22-23

No et perdís...
Cicle de cinema de muntanya i de viatges

pàgina 24

L'Ordino de...
Alda Babi

Editorial

És moment de felicitar i donar la benvinguda al nou equip, amb o sense relleu polític, ja que en tots els casos haurà estat elegit democràticament pels ordinencs i ordinenques a les urnes el 4 de desembre. No és una tasca fàcil, però sí un honor afrontar el repte d'estar al capdavant de la corporació durant quatre anys. Us ho dic amb coneixement de causa, després d'un intens treball del qual em sento plenament orgullós. Han estat uns anys de responsabilitat compartida amb altres persones a qui vull agrair públicament la seva dedicació. Avui comença per a tots una nova etapa plena d'il·lusió, amb moltes ganes de treballar per la parròquia. La conjuntura econòmica, possiblement la més difícil que hem vist en dècades, no és gaire engrescadora i encara s'haurà de treballar amb més cautela amb els pressupostos, davant la voluntat manifesta d'ajustar les transferències als comuns per part del Govern. Les limitacions econòmiques condicionen la gestió, però no poden servir d'excusa per caure en el desencís, ans al contrari, ens empenyeran a trobar solu-

cions i a tirar endavant. Som conciliadors, ja ho hem demostrat, i així continuarem des de qualsevol posició. Hem estat capaços de treure la crispació instal·lada als consells a Ordino des de feia massa temps. Amb una actitud constructiva i positiva hem obert les portes a l'oposició perquè el consens i l'entesa són bàsics per avançar, i no sabem fer-ho d'una altra manera. Penso que tots hem sortit beneficiats d'aquest nou tarannà, sobretot el poble, que és a qui ens devem. Aquesta dinàmica ha fet possible la materialització de projectes i empreses engegats des del Comú, que han estat cabdals per a la parròquia. Hem aportat solucions, algunes d'urgents, com la demanda ciutadana des de feia 25 anys d'eixamplament de la carretera general 3 a la sortida d'Ordino, que s'ha fet realitat. La senyalització correcta dels vials de la parròquia o la creació de noves places d'aparcament en resposta al creixement de la població els últims anys són altres millores que hem dut a terme. Però si hi ha un projecte fet realitat del qual em sento molt satisfet

és d'haver donat llum verd al conveni urbanístic per a la realització de La Querola, una entesa a tres bandes en què han intervingut particulars, el Quart i el Comú. A més dels ingressos econòmics que representa per a les arques comunals la concreció del projecte, Ordino tornarà a ser un referent arquitectònic trenta anys després de la construcció de la Pleta, amb la creació d'un conjunt d'habitatges dissenyat per l'arquitecte francès de reconeixement internacional Jean Nouvel, que es portarà a terme durant els pròxims tres anys, i que us expliquem en les pàgines centrals d'aquest *Ordino és viu*. La reforma i l'ampliació del CEO ha estat un altre objectiu complert a demanda del ciutadà. El balanç és més que positiu, amb l'increment de socis i el que és més important, el grau de satisfacció dels usuaris. Però passem pàgina dels deures fets i centrem-nos en els pròxims mesos. Som a punt de començar la temporada de neu, que esperem que serà positiva per a tots. Arcalís presenta com a principal novetat la cobertura total Wi-Fi, i prepara la versió

catalana d'un software pioner a les estacions per obtenir els desnivells i els temps de les baixades. Tot això estem segurs que donarà un valor afegit al camp de neu, que té fidels seguidors atrets per la qualitat de la neu que ofereix.

Enguany Arcalís serà l'escenari de la 20a edició del Trofeu Borrufa, una competició juvenil lligada des dels inicis a l'estació ordenenca, que fa d'ambaixado-

ra de les diferents nacionalitats i en què per primera vegada hi participaran l'Índia, Itàlia i l'Uzbekistan.

Aprofito per desitjar-vos a tots i a totes unes bones festes. Intentem recuperar la il·lusió i no perdre el caràcter i la identitat del nostre poble, que en aquest període es mostra més que mai en els actes que organitzen desinteressadament les associacions i entitats.

Edita: Comú d'Ordino. Disseny, maquetació i redacció: Comú d'Ordino. Imatges: Comú d'Ordino. Correcció: Pites Roure

Dipòsit legal: AND 446-2009. A/e: publicacions@ordino.ad

Aquest número de l'Ordino és viu s'ha distribuït a partir del 5 de desembre per no coincidir amb la campanya de les eleccions comunals.

NOTA INFORMATIVA REFERENT AL CENS DE POBLACIÓ

EN APLICACIÓ DEL QUE PREVEU LA LLEI 9/2007 DEL CENS, US INFORMEM QUE S'ESTAN REVISANT LES DADES DEL CENS DE POBLACIÓ AMB L'OBJECTIU DE DEPURAR EL REGISTRE; PER AIXÒ CAL QUE VERIFIQUEU AL SERVEI DE TRÀMITS QUE HI CONSTEU INSCRITS CORRECTAMENT

**HORARI:
DE DILLUNS A DIVENDRES DE 8 A 15 HORES**

TEL. 878100 – COMU@ORDINO.AD

Tema

Ordino entrarà en l'arquitectura del segle XXI amb Nouvel i la creació de La Querola

Un conjunt d'habitatges, un amfiteatre i una font integren el complex de luxe El projecte veu la llum després d'un conveni signat a quatre bandes

D'esquerra a dreta, Duró, Sánchez, Ribas, Espot, Cerqueda i Santamaría celebren la signatura del conveni. A la dreta, la presentació pública feta a l'Auditori Nacional.

Ordino entrarà en l'arquitectura del segle XXI amb la creació de La Querola, una urbanització de luxe signada per Jean Nouvel (premi Pritzker 2008), un dels arquitectes més prestigiosos del moment. El conjunt, que inclourà un amfiteatre i una font públiques, està situat a l'extrem nord-est del poble d'Ordino, fet que comportarà una sortida natural cap a la carretera del coll d'Ordino i que apunta el futur creixement urbanístic de la parròquia. «La base i el concepte del projecte original es respectaran al màxim i esperem tenir els habitatges enllestits d'aquí a tres anys», va indicar l'artífex del projecte a Andorra, Jordi Cerqueda, president de la societat promotora Casa Projectes SL, en el moment de rubricar el conveni. La signatura va tenir lloc a la sala del Consell el 3 de setembre passat i va estar encapçalada pel cònsol major, Ventura Espot, que va insistir en la transcendència del projecte no sols per a Ordino, sinó per a tot el país. Espot es va referir al procés de negociació pel qual han passat «tres caps de Govern, dos cònsols i vuit ministres, fins avui». Han estat quatre anys intensos per

arribar a donar llum verda a la signatura d'un conveni a quatre bandes entre les diferents parts implicades: un privat, el Quart, el Comú i el promotor.

La Querola serà sens dubte un referent urbanístic no sols per la seva arquitectura innovadora, sinó també per la tecnologia emprada en els apartaments, que aplicarà tots els avantatges de la domòtica. A més, l'obra està pensada com un exemple de preservació de l'entorn, i això vol dir que s'integrarà perfectament en el medi natural que l'acull. A la urbanització hi ha projectats una setantena d'habitatges amb una superfície cadascun d'entre 120 i 300 m². Tots els apartaments tindran una estructura dúplex, amb accessos exteriors i individuals, per evitar les concentracions en una única entrada a l'edifici. Pel mateix motiu s'ha dissenyat un aparcament soterrani que eviti la visió de qualsevol vehicle a la zona i l'estacionament. Un altre atractiu de La Querola és la creació d'uns petits llacs climatitzats per al lleure dels seus habitants. Annex als habitatges, l'acord amb el Comú i el Quart farà possible la reinterpretació de la font natural que ja exist

teix, presentada com una falla geològica. Els ciutadans també veuran el naixement d'un nou espai cultural a l'aire lliure, un amfiteatre, «pensem en una espècie de Teatre Grec, que entronca directament amb la tradició musical de la parròquia», va explicar Cerqueda.

El projecte el van presentar públicament a l'Auditori Nacional

el mateix Jean Nouvel, el promotor Jordi Cerqueda i l'estudi barceloní d'arquitectes Ribas & Ribas, que tiraran endavant l'obra. Nouvel va ser rebut amb gran expectació després de visitar l'antiga sala del Consell i signar el Llibre d'Or del Comú. La compareixença pública de l'arquitecte —la primera a Andorra— va estar acompanyada

d'una projecció virtual que va ser seguida amb interès per un públic format majoritàriament per professionals del sector, tot i que també hi van assistir curiosos, autoritats i veïns. Les expectatives són altes per a un projecte que abans de la seva comercialització ja té un 30% dels habitatges emparaulats, segons van avançar.

Pujal: «Sento un gran orgull com a arquitecte i ordinenc»

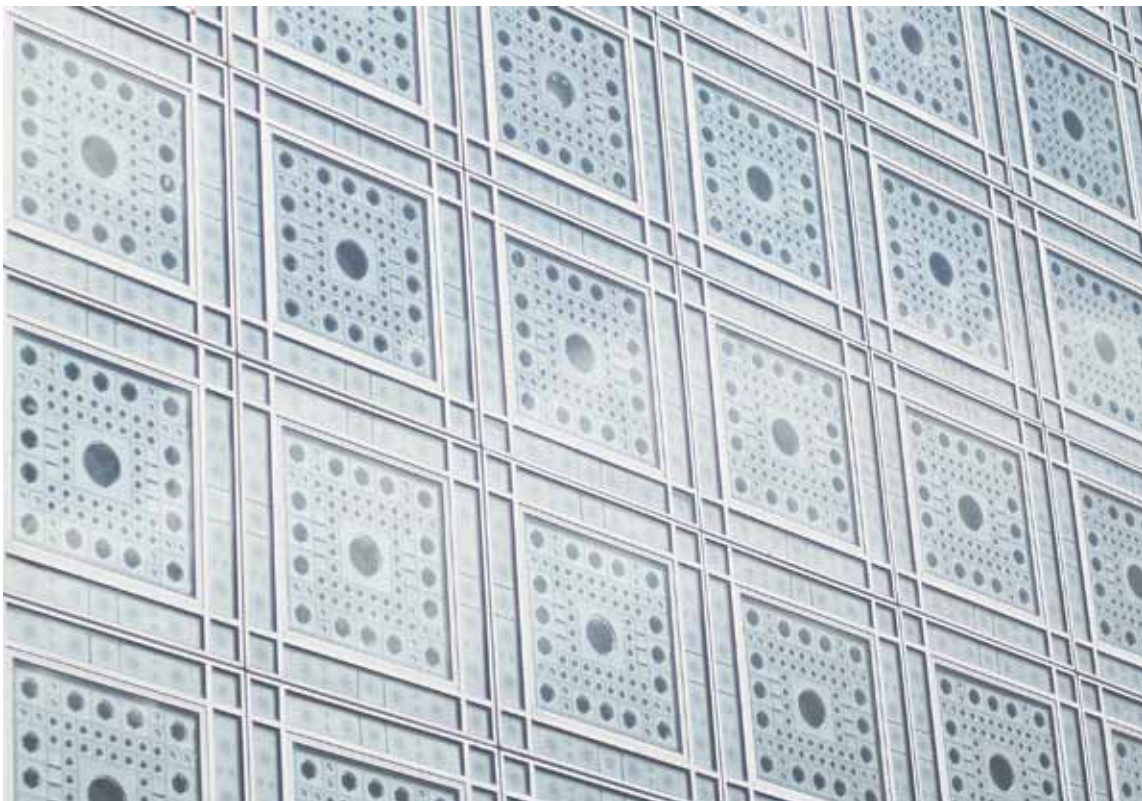
L'arquitecte Albert Pujal.

A la presentació de La Querola hi van assistir unes 200 persones amb invitació, però a l'acte també s'hi van acostar curiosos, apoderats, autoritats, gent vinculada al sector immobiliari, a l'interiorisme i el disseny i, per descomptat, professionals de l'arquitectura. Entre ells, l'ordinenc Albert Pujal, que va reconèixer sentir-se orgullós com a arquitecte i com a ordinenc, després de conèixer el projecte de Jean Nouvel de primera mà. «Sento un gran orgull com a arquitecte pel fet que algú com Nouvel faci un projecte a la par-

ròquia, i com a veí també», va explicar.

L'arquitecte, però, no va voler passar per alt la dificultat que representa materialitzar aquest complex. «Planteja una dificultat tècnica important, és un projecte molt ambiciós en tots els sentits, i un repte per a l'arquitectura», va dir. Pujal, autor de la Pleta, recordava la seva feina de fa trenta anys, que també va esdevenir un referent urbanístic a tot el Pirineu: «En un altre context, la construcció de la Pleta també va ser una aposta arriscada i pionera».

L'arquitectura de Nouvel, un art visual

Detall de les gelosies de la façana de l'Institut del Món Àrab, a la ciutat de París.

Jean Nouvel defineix l'arquitectura com un art visual, i així es va plantejar La Querola durant la presentació pública del projecte l'octubre passat a l'Auditori Nacional. El promotor, Jordi Cerqueda, es va referir a la compra dels habitatges com a «l'adquisició d'una peça de col·leccionista amb la qual sens dubte s'entrarà en la història de l'arquitectura». Jean Nouvel és un dels grans noms de l'arquitectura contemporània i el seu llegat està repartit per tot el món. Algunes de les seves obres més properes i conegudes són la Torre Agbar, un grattacel de 142 metres a la ciutat de Barcelona; l'Institut del Món Àrab, un edifici viu segons la incidència de la llum, a París, o l'ampliació del Museu Reina Sofia, a Madrid. Entre els seus projectes en curs destaca la cons-

trucció d'un Louvre a Abu Dhabi o la creació d'una nova torre a la zona oest de París de la mateixa alçada que la torre Eiffel. La Querola sorprèn enmig de la seva producció, perquè és un projecte domèstic situat en un context natural, i justament en aquesta premissa es basa

ció integrada i respectuosa amb el seu entorn. La singularitat del lloc en aquest i en tots els seus projectes és la que definirà l'arquitectura final.

ARQUITECTURA DE LOUISIANA. Nouvel es va referir al seu Manifest de Louisiana, pronunciat

És autor de l'Institut del Món Àrab, la Torre Agbar i l'ampliació del Reina Sofia, entre d'altres

el concepte de l'obra. L'artista parteix de l'etimologia del terme *quer*, promontori rocós, per desenvolupar el conjunt d'apartaments de luxe. Per això farà servir materials naturals i autòctons com la pissarra, la pedra i la fusta, en una construc-

l'any 2005 quan va ser convidat a exposar al Museu d'Art Modern Louisiana, prop de Copenhaguen. En aquest text, Nouvel defensa l'emocionalitat i la transcendència de l'arquitectura davant una manera de fer més invasora, que esborra les empremtes del lloc on es construeix. «L'arquitectura del Museu Louisiana reflecteix geografies, històries, colors, vegetacions i horitzons», diu. Nouvel advoca per utilitzar els recursos del moment i del lloc per donar autonomia a allò que es construeix. «Es tracta d'aplicar una ideologia específica, i per això has d'escoltar la respiració i les pulsacions del lloc. Has d'interpretar els seus ritmes per poder inventar», una manera de fer molt diferent de les arquitectures urgents que estem acostumats a veure en el nostre entorn més proper.

Jean Nouvel

Nascut l'any 1945 a la petita localitat de Fumel, al sud-oest de França, passa la infantesa a Sarlat i comença els estudis de secundària a Bordeus. Més tard ingressa a l'Escola Superior de Belles Arts de París. Allà comença estudiant pintura, però finalment es decanta per l'arquitectura.

La Torre Agbar, un dels edificis més contemporanis de Barcelona.

L'oposició opina...

Gilbert Blasi

Serà un privilegi per a la parròquia d'Ordino poder gaudir d'un complex emblemàtic com La Querola, dissenyat pel prestigiós arquitecte Jean Nouvel. Esperem que representi un valor afegit per a la nostra parròquia i per al nostre país. Hem de tenir en compte el que han significat edificis dissenyats per arquitectes reconeguts amb el premi Pritzker per a les ciutats que tenen la gran sort d'acollir una d'aquestes obres d'art, tant des del punt de vista turístic com arquitectònic. M'agradaria donar les gràcies als promotors d'aquesta iniciativa per la paciència que han tingut i per haver escollit Ordino com a indret per dur a terme aquest projecte.

Des del 17 d'octubre i fins el 6 de gener, els restaurants, comerços i hotels d'Ordino et premien quinzenalment amb regals sorprenents. Vine a Ordino i emporta't el teu regal. Pots aconseguir: una nit en hotels típics de muntanya, dinars o sopars romàntics, forfets i lloguer de material d'esquí, i moltes més coses que et faran gaudir d'una bona estada.

+ info a www.ordino.ad

DES DEL 17
D'OCTUBRE I FINS
AL 6 DE GENER
VINE A MENJAR
A ORDINO
I EMPORTA'T
UN BON REGAL

A·la·Carta
Gastronomia d'Ordino

MENÚ:

PRIMERS

- FORFETS D'ESQUÍ
- SOPARS ROMÀNTICS

SEGONS

- NITS D'HOTEL
- SAFARIS FOTOGRÀFICS

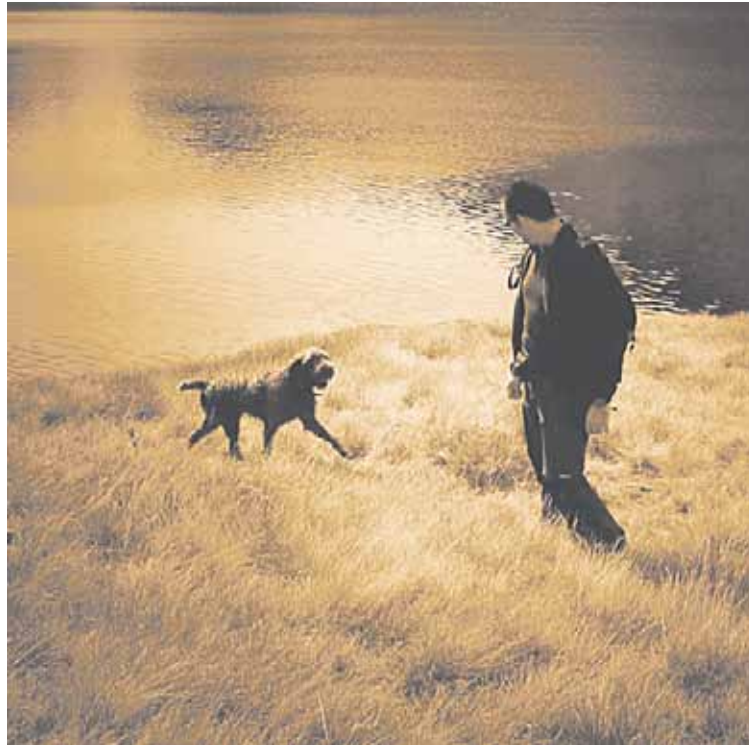
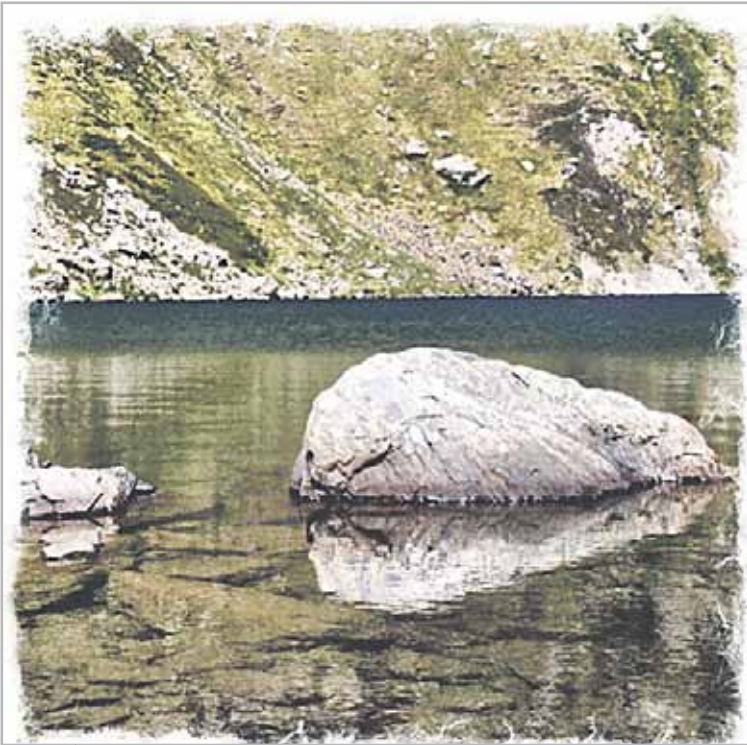
POSTRES

I MOLTS + REGALS

Veu ciutadana

Concurs #Ordino

Els llacs de Tristaina, a les més votades

«Tristaina lakes», de i_ms, a l'esquerra, i «Playing», de rick40, a la dreta, s'emporten el primer premi del concurs #ordino a Instagram.

Com no podia ser d'una altra manera, les instantànies guanyadores al concurs #ordino a Instagram han estat dos paisat-

ges. Les dues fotos premiades mostren els llacs de Tristaina, que juntament amb el pic de Casamanya i l'escultura Arca-

lís 91 han estat objecte de la major part de flaixos entre els *instagramers* que hi han participat. El premi per votació po-

pular se l'ha endut la imatge titulada *Tristaina lakes*, de l'iger *i_m* (*iManyShots*), foto que ha estat votada 110 vegades a tra-

vés de les diferents xarxes socials i en el mateix Instagram. Pel que fa a la imatge guanyadora seleccionada pel jurat, també pertany als llacs de Tristaina i hi apareix un home i un gos en un gest de complicitat. La foto, titulada *Playing*, ha obtingut 96 vots a les xarxes i l'ha fet *rick40*. Les dues imatges guanyadores han estat triades entre les disset finalistes que s'han escollit setmanalment i hem donat a conèixer mitjançant els comptes d'*Ordinoesviu* oberts a Twitter, Facebook i Instagram.

Tots aquells que vulgueu participar en el concurs, només haureu de fer una foto a la parròquia i pujar-la amb l'etiqueta #ordino. Si quedeu finalistes, podreu guanyar una estada de cap de setmana a la parròquia, forfets de dia a Vallnord, vals de compra en establiments comercials i paquets de turisme d'aventura. Ordinoesviu ha aconseguit compartir les imatges de la parròquia amb centenars d'usuaris a través de l'aplicació d'iPhone.

Els «igers» d'Andorra en una exposició

Ben segur que la parròquia no havia estat mai fotografiada tantes vegades en tan poc temps, i des de tants punts de vista diferents, gràcies als *instagramers* que han participat en el concurs #Ordino l'últim trimestre. La convocatòria, que va sorgir com una alternativa al concurs de fotografia tradicional *La veu ciutadana*, ha tingut tan bona acceptació que s'ha decidit fer-ne una exposició amb una tria de 132 fotos. Les imatges s'instal·laran en sis panells que es podran veure a la façana de la Casa-Museu d'Areny Plandolit, al carrer Major, fins a mitjan gener.

El concurs fotogràfic, pensat per a l'aplicació exclusiva d'iPhone, es va posar en marxa al setembre, i des de llavors s'han compartit a la xarxa social més de dues-centes fotografies d'Ordino, algunes amb popularitat alta i gairebé un centenar de vots. La facilitat amb què es fan les fotos, que tenen uns acabats sorprenents gràcies a l'ús dels

filtres, i la immediatesa a l'hora de fer-les i penjar-les amb el mòbil, han estat clau en l'èxit del concurs. «Som 12 milions d'usuaris que utilitzem Instagram a tot el món, hem aconseguit fer conèixer Ordino a l'exterior i que hi participi gent d'aquí i gent de fora», explica el conseller de Comunicació i Administració General, Pere Armengol. L'interès despertat a Ordino ha fet que la primera trobada d'igers d'Andorra, una convocatòria que es va fer a escala mundial el 26 d'octubre passat, se celebrés a Ordino.

Fer una foto, personalitzar-la i compartir-la a Twitter, Facebook i altres xarxes socials s'ha convertit en una pràctica estesa, ideada per Kevin System, un jove de 27 anys instal·lat a San Francisco amb una empresa de 50 m², cinc empleats i una col·lecció de polaroids. Promet novetats, i una nova versió per a Android i web, amb data per concretar.

La façana de la Casa Museu d'Areny-Plandolit va acollir una mostra sobre el Pic d'Arcalís a l'estiu.

Centre Esportiu d'Ordino

Diverses raons per entrar al gimnàs

El treball amb peses dirigit per un monitor millorarà la nostra qualitat de vida

Lluny de l'estereotip de l'usuari de la sala de peses, «individu de sexe masculí, de musculatura exagerada i obsessionat per aixecar més i més pes...», avui es pot afirmar que el treball amb peses, tant a les màquines, com amb pes lliure o amb les resistències d'una goma, proporciona tants beneficis per a la salut que pràcticament cap col·lectiu de població adulta n'hauria de desestimar la utilització. El primer pas, com en tota activitat esportiva, serà posar-se en mans d'un professional, monitor o monitora de sala, que ens aconsellarà o ens prepararà el pla d'entrenament més adequat, seguint els consells del metge o el fisioterapeuta (si ells han prescrit l'exercici), o basant-se en l'entrevista i els desitjos de cada client. D'aquesta manera aconseguirem els resultats desitjats i, el que és més important, amb seguretat per a la nostra salut. Vegem uns exemples dels beneficis que podem obtenir segons el perfil d'usuari. Perfecte per a les dones. Contràriament a la creença que amb el mínim treball de peses ens «inflarem» i no tindrem una silueta estilitzada, cal tenir clar que després de fer peses tota la sang és al múscul, de manera que si ens mirem al mirall sem-

bla que de cop i volta hem guanyat múscul. Res més lluny de la realitat. Al cap d'uns minuts, la sang i, per tant, el volum del múscul tornaran al seu lloc, però hauré guanyat força i coordinació. Guanyar volum muscular és molt, molt difícil; encara que ens ho poséssim com a objectiu, requereix paciència, esforç i exercicis específics... així que cal estar tranquil·la! A més, el treball amb càrregues prevé o bé modera els efectes de l'osteoporosi.

Perfecte per aprimar-se. Sembla un contrasentit, oi? Doncs ens tornarem a equivocar. Fer peses, amb la planificació i l'orientació adequades a aquest objectiu ens farà cremar moltes calories i per tant, ens aprimarem. I un truc de «professional»: si abans de córrer a la cinta, caminar o fer bici o eHíptica, fem una estona de peses i buidem les reserves d'energia del múscul... d'on traurà llavors l'energia el cos? Doncs sí, de les reserves de greix que ens volem treure de sobre! També cal saber que el múscul és un forn, una autèntica màquina de cremar calories, fins i tot quan estem en repòs, asseguts o bé dormint! És a dir, que fer peses aprimar força, fer peses i una activitat aeròbica posterior, atri-

ma encara més, i fer tot això dormint bé i fent la migdiada... és una declaració de guerra al greix sobrer!

Perfecte per als ossos (de joves i de grans). Els ossos són els que en última instància han de suportar l'esforç extra de tracció de músculs i tendons quan treballem amb pes: la reacció natural dels ossos, com sol passar amb el nostre cos, és l'adaptació, de manera que guanyen densitat i es tornen més forts. Blindarem així la nostra estructura òssia, que serà molt més resistent, i previndrem fractures i problemes d'osteoporosi. Si ja tenim una edat avançada o ja patim d'osteoporosi, les peses també ens ajudaran, però hauré de prendre les precaucions pertinents i seguir estrictament els exercicis que ens proposa el professional que ens atén. Ah! I del mite que si es fan peses durant l'etapa de creixement (adolescència) no es creix tant... res de res, s'ha demostrat que és precisament al contrari: s'activen les hormones de creixement i es fa l'estirada sense les habituals descompensacions causades per una manca de força o d'exercici.

✂ JOEL CABRÉ
Cap de secció d'activitats

Una esportista treballa en una màquina de musculació.

Amplitud, innovació i qualitat

El nou gimnàs té el triple de superfície que l'antic i disposa de climatització, vistes exteriors i llum natural, nou noves màquines cardiovasculars, una nova màquina de musculació, vuit multiestacions on poden entrenar simultàniament deu persones, un banc d'abdominals, doble pantalla TV i una estètica atractiva i diferenciadora.

Un salt endavant!

Si ets exsoci del CEO,
fes un salt endavant
i torna-t'hi a inscriure ara.

T'oferim la **MATRÍCULA GRATUÏTA**
fins al 31 de desembre de 2011

No perdís més el temps!!!

Tel.: 878110

Visita Ceo a

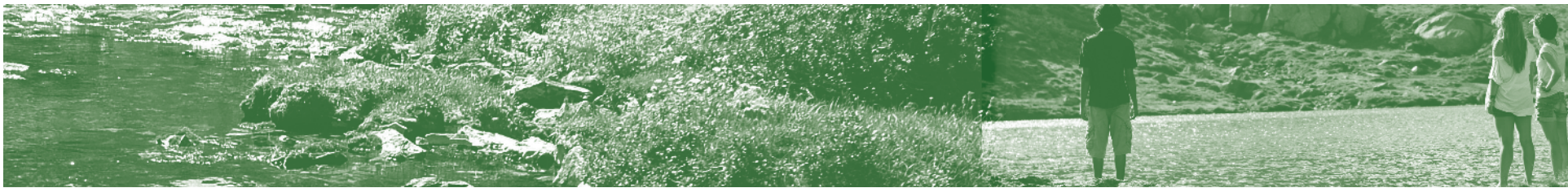
facebook

www.ceo.ad

ordino **O**

Medi ambient

El CENMA posa la micologia a l'abast de tothom amb un curs de bolets a Ordino

🏠 L'Hotel Bringué va acollir a l'octubre la trobada entre experts i aficionats

🏠 La parròquia té potencial per practicar el turisme de natura

Alguns dels participants del curs segueixen les explicacions del Dr. Josep Girbal als camps del Serrat.

Els últims anys ha crescut molt l'interès per la recollida de bolets, tradicionalment practicada a les zones rurals i des de fa poc convertida en un fenomen mediàtic que, alhora, l'ha acostat a molta més gent. A Andorra s'ha fet durant dotze anys l'exposició anual de bolets «Es busca», impulsada pel Centre d'Estudis de la Neu i de la Muntanya d'Andorra (CENMA), de l'Institut d'Estudis Andorrans. Davant aquest interès creixent pel món dels bolets, aquest any s'hi va voler aprofundir una mica més i el CENMA va organitzar, en col·laboració amb la Universitat Autònoma de Barcelona i l'Hotel Bringué, un curs de micologia a les instal·lacions del Xalet Bringué, al Serrat. La xerrada inaugural, «El món dels

fongs i els bolets», va ser oberta a tothom i la va presentar el doctor Josep Girbal, professor emèrit de la Universitat Autònoma de Barcelona i president de la Societat Catalana de Micologia. Hi van assistir una qua-

rantena de persones. Els objectius del curs eren conèixer la diversitat existent en el món de la micologia i fer una petita introducció a la identificació de bolets per tal que els assistents s'enduguessin una idea de la gran varietat d'espècies i grups

de bolets i fongs que existeixen a la parròquia, i que tinguessin, d'ara endavant, més coneixements per reconèixer els bolets, al bosc mateix o un cop a casa. També es va fer incís en la importància que tenen els fongs

Es recomana complir un manual de bones pràctiques boletaires

en la conservació dels ecosistemes. El curs es va estructurar en una sortida de camp al matí i xerrades i tallers a la tarda. Quaranta persones van participar en aquesta activitat i van degustar la cuina temàtica de bolets que va oferir l'Hotel Brin-

gué. Els assistents al curs van aprendre, entre altres coses, que tots els bolets tenen la seva funció en l'ecosistema, com la descomposició de matèria orgànica o la supervivència d'alguns arbres gràcies a les estretes relacions que hi estableixen. També van veure que els fongs tenen moltes aplicacions de les quals traiem un benefici directe, com ara la producció de penicil·lina o els llevats del pa.

Els bolets no deixen de ser la part fèrtil del fong, un cos fructífer que surt en una època determinada de l'any (per a moltes espècies és la tardor) i que si les condicions ambientals no garanteixen un mínim d'èxit, el fong s'estalvia de fer. És per això que, en aquesta tardor més aviat seca, la temporada boletaire no ha estat esplèndida, però hi ha hagut bolets, que van permetre que el curs transcorregués amb èxit.

Algunes de les espècies que més es van trobar van ser el xampinyó silvestre o camperol (*Agaricus campestris*) i el moller de calceta (*Suillus luteus*). El lector d'aquestes línies que estigui interessat en el tema cal que sàpiga que de ben segur que l'any que ve s'intentarà repetir l'experiència i tindrà l'oportunitat de participar-hi.

Per al CENMA és molt important fer activitats com aquesta, tant per la funció divulgadora del centre, com per la recerca. En aquest camp es va dur a terme, entre els anys 2000 i 2007, un important projecte d'investigació que va acabar amb la publicació del llibre *Els fongs d'Andorra* de Manel Niell, Gemma Raduan i Josep Girbal, finançat i editat pel CENMA. El llibre és un recull de totes les espècies descobertes al Principat (fins a més de 850!), una llista que

augmenta any rere any, també gràcies a les sortides de camp que es fan dins l'activitat micològica del centre.

Cal dir que la parròquia d'Ordino té un bon potencial del turisme anomenat «de natura» i, en el cas dels bolets, una recollida sostenible i amb coneixement no comporta problemes als ecosistemes.

Per assegurar la conservació dels hàbitats i reduir el risc d'intoxicació es recomana complir un manual de bones pràctiques boletaires, com agafar només

Tots els fongs tenen la seva funció en l'ecosistema

els bolets que coneixem bé, els que estan en bon estat, no agafar exemplars massa petits, permetre l'alliberament d'espores mitjançant el transport amb cistell, no malmetre l'entorn, i no agafar més bolets dels que ens podem menjar abans que es facin malbé.

Creiem que per al país són importants aquest tipus d'activitats, que beneficien el turisme i donen a conèixer la parròquia i el seu patrimoni natural en favor de la conservació i del seu estudi. En aquest sentit volem agrair la col·laboració de l'Hotel Bringué, del Serrat, que va acollir alguns dels participants al curs i que ha donat a conèixer a tots la seva cuina i les seves excel·lents instal·lacions.

📍 Clara Pladevall
Unitat de Medi Biòtic
del CENMA (IEA)

El Sitand, una eina per conèixer el territori

El Mapa Ciutat inclourà informació sobre els camins i les rutes per a la consulta pública. El mòdul de Medi Ambient aportarà dades d'interès natural i científic

A l'esquerra, vista aèria del poble d'Ordino realitzada durant la tardor del 2006. A la dreta, imatge del Mapa Ciutat que es podrà consultar des de l'aplicatiu del Sitand.

El 2006 es va posar en marxa a Ordino el Sistema d'Informació Territorial Sitand, una aplicació informàtica que havia de servir per tenir un control sobre l'ordenament del territori amb tota la informació digitalitzada. L'eina es va implantar paral·lelament a l'actualització del cadastre, de manera que pogués presentar un registre al màxim de rigorós. Però el potencial del Sitand ha portat a fer altres desenvolupaments amb finalitats diverses, com ara la implantació d'un mòdul de Medi Ambient o un Mapa Ciutat que posarà a l'abast de tothom els camins de la parròquia. Consultable a través d'internet a partir del 2012, el Mapa Ciutat contindrà tots els carrers d'Ordino, que es podran situar sobre el plànol o es podran trobar a través d'un cercador. Els serveis i els llocs d'interès públic també apareixeran

reflectits en aquesta nova eina que, com a valor afegit, inclourà tots els camins i rutes per fer a la parròquia. Els camins estaran classificats segons la seva tipologia: GRP, GR, camí ral, camí interparroquial, rutes i camins comunals, i aniran acompanyats d'una fitxa descriptiva en què, a més de la foto amb la demarca-

Els tècnics forestals han optimitzat la gestió dels camins de muntanya

ció de l'inici i el final de l'itinerari, s'hi indicarà la nomenclatura, el desnivell i la llargada. L'usuari tindrà accés a un centenar de camins. Aquesta informació es difondrà també des d'un enllaç al web turístic de la parròquia, www.ordino.ad, de manera que

també se'n podrà beneficiar el públic turista.

L'annex de camins prové del mòdul de medi ambient, un desenvolupament d'aplicació interna que ha optimitzat la gestió dels camins de muntanya amb les infraestructures vinculades, com senyalització, baranes, llocs de repòs, palanques, etc.

Cada element consta d'una fitxa descriptiva amb foto, a la qual s'adjunta, si escau, una fitxa d'incidències.

Aquesta feina es porta a terme des de l'àrea forestal i de medi ambient, que basa una part important de la seva feina en la

recuperació, el manteniment i la senyalització d'aquests camins. «Ens permet registrar les incidències i aconseguir un històric de les diferents intervencions amb una acotació exacta del territori i una prospecció per al manteniment anual», explica Sergi Riba, cap d'Agricultura i Medi Ambient. I és que les possibilitats que ofereix el sistema de base de dades són un punt d'inflexió en les tasques del departament, també a l'hora de compartir la informació. El sistema permet fer una posada en comú de les dades entre diferents departaments mitjançant un intranet.

En aquesta implementació s'han indexat més de 160 fitxes de camins. L'estat forestal, la sectorització i la planificació forestal a mitjà i a llarg termini, una part del catàleg dels béns d'interès natural, la senyalització de ca-

mins, o els camins per tipologia, són algunes de les branques en què se sustenta l'aplicació informàtica, a la qual també es bolquen dades d'interès natural i científic.

L'usuari tindrà accés al Mapa Ciutat amb els serveis

Així en aquest mòdul, l'usuari trobarà una orientació de l'interès naturalista des del punt de vista de les característiques geològiques i geomorfològiques del terreny, com la diversitat específica de la fauna i la flora i de les espècies d'interès de cara a la conservació del patrimoni natural.

Activitats

Celebrem dues dècades del Trofeu Borrufa

Una nova imatge recull els 20 anys de la competició juvenil nascuda a Arcalís

El nou logotip creat per la celebració del 20è aniversari del Trofeu Borrufa.

El Trofeu Borrufa arriba enguany al seu 20è aniversari. El fet que un esdeveniment com aquest hagi arribat a durar tant és un reflex de la gran voluntat de les persones que han contribuït al seu èxit. La seva logística té el suport dels clubs d'esquí del país, la Federació Andorrana d'Esquí, els comuns d'Ordino i la Massana, el Govern i diversos patrocinadors com Crèdit Andorrà, entre molts altres, que ajuden a fer créixer la qualitat de la competició i el nombre de participants. L'any passat hi van participar una trentena de països (igual que el 2002 i el 2004) i enguany s'espera arribar als 34. N'hi ha hagut quatre que hi han participat cada any: Andorra, Espanya, França i el Regne Unit. En aquesta edició

debutaran Itàlia, l'Uzbekistan i l'Índia. A més, s'espera que hi participi Eslovènia, que sempre ha obtingut uns bons resultats, ja que ha guanyat cinc vegades els últims deu anys.

Per commemorar la celebració d'aquests vint anys, el Trofeu

involucrat i al mateix temps és un símbol dels valors que defineixen els pilars i la raó de ser de la competició. La medalla de la nova imatge exhibeix el recorregut dels vint anys del Trofeu. També vol retre homenatge a tots aquells que ho han fet

Uzbekistan, Índia i Itàlia són els països que enguany debuten a la cursa

Borrufa ha canviat d'imatge. La pàgina web s'ha renovat i s'ha vestit amb un logotip molt especial, una medalla de vint medalles. Segons els organitzadors, es tracta d'un homenatge a totes les persones que s'hi ha

possible: els organitzadors, els entrenadors, els patrocinadors, els països participants i, evidentment, els joves esquiadors. Els vint anys es recullen en les dues X de la nova imatge del Borrufa que, al mateix temps,

pretenen simbolitzar la grandesa i el triomf d'aquest esdeveniment de gran talla esportiva (per això XX).

Des de l'organització es ressalta que aquests vint anys són una recompensa a l'esforç esmerçat en el projecte i un reconeixement a la paciència i la passió, sobretot la passió, de tots aquells que ho han fet possible. En definitiva, el Borrufa no hauria estat un gran èxit sense l'esperit de les persones que han lluitat per aquest projecte.

El Trofeu Borrufa és una competició internacional d'esquí per a esportistes d'onze a catorze anys que se celebra a l'estació de Vallnord des de fa vint anys cada mes de gener. És una de les proves més prestigioses i importants del calendari de curses d'esquí alpí infantils del circuit internacional de la FIS (Federació Internacional d'Esquí) i del FIS Children Races Organizing Committee. Els joves esquiadors de les diverses nacionalitats competeixen en quatre modalitats d'esquí alpí: eslàlom gegant, eslàlom especial, supercombinada i supergegant. Es considera una de les millors proves del circuit FIS pel seu alt nivell tècnic a pista, la qualitat de la neu, la variada climatologia i les modalitats d'esquí alpí que ofereix. L'agenda del Trofeu inclou, a més de les proves, programes d'entrenament per als esportistes, espais de preparació física en instal·lacions d'última tecnologia i visites de caràcter lúdic per als participants,

els acompanyants i els entrenadors. Ordino i la Massana són les parròquies on dormen i s'allotgen les persones que vénen a la competició. També hi tenen lloc les cerimònies oficials d'inauguració i cloenda, a més del sopar de gala.

El diumenge 22 de gener arribaran els participants a Andorra. L'endemà, dilluns 23, es farà la inauguració oficial. Des de l'organització han revelat que hi haurà «moltes sorpreses que no es poden avançar» i que «la festa serà molt espectacular». Durant la cerimònia, patrocinada per Crèdit Andorrà, hi haurà música, balls i actuacions, a més dels parlaments de les autoritats. El mateix dilluns es faran les proves d'eslàlom especial per a la categoria K2 i eslàlom gegant per a la K1. L'endemà es faran les mateixes proves però per a la categoria que no les va fer dilluns. El dimecres serà el torn de les proves de supergegant i supercombinada en les dues categories i del sopar de gala de les delegacions. El dijous es faran les proves finals i es lliuraran els premis. També es farà la cerimònia de clausura, amb focs artificials com l'any passat, patrocinats per Illa Carlemany. A més, des de l'organització s'assegura que «durant la cerimònia els nens es veuran envoltats d'un núvol molt peculiar». Finalment, el divendres els participants marxaran d'Andorra amb un record que per molts serà de segur inoblidable: la seva participació en el Borrufa.

Un torneig internacional que ha fet història

Des que es va crear el Trofeu Borrufa l'any 1991 hi han passat 51 països diferents i 3.000 joves atletes, per molts dels quals ha estat una experiència molt valuosa perquè era la primera competició internacional en què competien, o una de les primeres. També ha significat una gran experiència humana, ja que els nois han pogut conèixer durant diversos dies amb joves d'altres nacionalitats. El

Trofeu Borrufa ha estat un veritable trampolí per a molts que després s'han convertit en figures de l'esquí internacional, com Ana Kobal, Sarka Zahrobska, Janica Kostelic, Ana Jelusic, Chemmy Alcott, Rok Perko i Carolina Ruiz, entre d'altres. Són esportistes que han disputat copes d'Europa, jocs olímpics i copes del món. El Trofeu Borrufa és la competició de referència als Pirineus.

Un esquiador en el traçat de supergegant, l'any passat.

Equipaments socials

«Petit papa Noël, quand tu descendras...»

Les tradicions se celebren amb actes festius i escenificacions a les aules

L'Escola bressol potencia la relació de confiança amb els progenitors

L'Escola bressol és per a molts infants el primer acte de socialització, i en aquest paràmetre es basa gran part del programa educatiu del centre. La integració i el desenvolupament dels més petits en el context sociocultural és un dels objectius que s'aconsegueix a través de l'estimulació i la participació; per això es dona tanta importància al programa d'activitats, entre les quals les festes tradicionals ocupen un capítol important.

La festa de la tardor dona el tret de sortida al calendari de celebracions (a la foto) amb la Castanyada. Els nens comencen a cantar i a ballar la cançó de la Castanyera uns dies abans de rebre la visita d'aquest personatge, que compartirà amb ells castanyes i moniatos, la vigília de Tots Sants, mentre els més grans participen en l'elaboració dels panellets que es podran endur a casa. La sala de psicomotricitat és l'escenari principal de cada celebració. En aquest cas s'omple de fulles d'arbre i pinyes, i a més es decoren les parets amb murals de colors, tot plegat per transportar els nens a un bosc de tardor. El vestuari dels menuts contribueix també a la paleta de colors tardorencs, ja que cada classe es vesteix

Els nens i nenes de l'escola envolten la Castanyera, que va irrompre al menjador durant les postres.

amb grocs, marrons, taronges i vermells.

Aprendre el repertori de cançons populars no és una feina fàcil, especialment per als pares, però pels volts de Nadal es converteix en assignatura obligada. La festa de l'hivern ve associada a la celebració del Nadal, a l'arribada del Pare

Noel i a fer cagar el tió. L'Escola es converteix en la casa del Pare Noel i es guarneix de dalt a baix. Els més grans fan el seu primer tempteig literari amb la creació d'un poema per donar-li la benvinguda. Després del recital, el Pare Noel entregarà un conte i un caramel a cada alumne, i algun fins i tot podrà tastar el seu primer carbó. El menú és molt clar: sopa de Nadal, canelons i torrons, i a la tarda, xocolatada. La importància de fer cagar el tió fa avançar l'activitat uns dies abans de l'arribada del Pare Noel. Instal·lat al vestíbul de l'escola, els nens li aniran deixant menjar. Per fer cagar el tió es preparen plats amb un assortiment de dolços (galletes, melindros, xocolata, caramels...) i una arengada. En grups de quatre, els nens agafen un bastó i envolten la taula on és el tió, li canten la cançó i l'atien fins que li fan cagar l'arengada.

Una de les festes més sonades a La Baldufa és, sens dubte, el Carnestoltes. Tota l'escola treballa amb una mateixa temàtica que doni joc per encabir-hi diversos grups. Així hem pogut veure un circ amb totes les seccions que el componen, o una ciutat amb els diferents oficis que s'hi poden trobar. Un cop

més es canvia la decoració de l'escola, i per descomptat es penja el rei Carnestoltes. La disfressa servirà per acompanyar l'escenificació amb alguna activitat senzilla que s'identifiqui amb el personatge. Ballar i fer xerinxola és l'objectiu d'aquesta festa de la disbauxa, potser la preferida dels més petits.

durant el qual es preparen tallers temàtics i els divendres es fa una festa sobre el tema escollit. Però per aconseguir la socialització dels més petits hi ha d'haver una relació fluida entre l'escola i els pares. Si l'educació és una tasca conjunta entre tots dos agents, és una condició indispensable establir entre pares i educadors una relació basada en la confiança i en la participació, de la qual sortirà beneficiat l'infant.

INTERCANVI. L'escola brinda l'oportunitat de trobar-se amb els progenitors diverses vegades durant l'any. A principi de curs, durant el mes d'octubre, es convoca una primera reunió en què les educadores donen a conèixer la programació de l'aula i les activitats que es portaran a terme durant el curs. La comunicació, però, és diària i bidireccional a partir d'una agenda en paper en què pares i educadors fan les anotacions pertinents sobre els hàbits del nen i qualsevol anomalia del seu comportament. Cada trimestre, l'escola entrega un informe als pares en què s'explica l'evolució del nadó. Un cop a l'any s'organitza la festa de final de curs, en què s'acostuma a

**Petit papa Noël
quand tu descendras du ciel,
avec des jouets par milliers,
n'oublie pas mon petit soulier.**

**Com alegre campaneta
que no para de tocar
avui el meu cor batega
perquè us vull felicitar.
Bon Nadal!**

**La festa de graduació
és l'única que demana
als pares que actuïn
com a simples espectadors**

Amb el canvi d'estació i l'arribada de la primavera es decoren els ous de Pasqua i es prepara la mona, que després es podran menjar a casa. Una altra festa molt arrelada a la cultura catalana que no es passa per alt a l'Escola bressol és la diada de Sant Jordi. S'explica la llegenda del cavaller i la princesa als menuts i es confecciona un drac perquè el puguin tocar. Totes les classes elaboren un punt de llibre i una rosa que es regalarà als pares. El fet que l'Escola bressol no tanqui durant tot l'any fa que el calendari escolar continuï durant l'estiu, període

fer una costellada a l'aire lliure, gimcanes i un concurs de pastissos i en la qual col·laboren els pares. Finalment, la festa de graduació és potser el moment més esperat pels pares, que fan únicament d'espectadors. Els protagonistes són els nens i les nenes que posen punt final al seu pas per la guarderia, se'ls dona un diploma, i la festa acaba amb un aperitiu al qual tothom és convidat i que es fa a l'aire lliure, si el temps ho permet. Els nens desfilen davant els pares i pugen, en grup, a un petit podi, on recullen el diploma vestits amb un birret.

Entrevista

Ventura Espot: «Hem aconseguit posar fi a la crispació que hi havia instal·lada als consells»

Ventura Espot, el cònsol major, obre l'agenda abans de començar la jornada al seu despatx.

1.- Del 2007 fins ara, què ha canviat a Ordino i què continua igual?

Quan passeges per Ordino t'adones que afortunadament el poble està per sobre dels mandats i les classes polítiques. Es manté com una vella aristòcrata per sobre de la gent i del temps. En aquest sentit, Ordino no ha canviat gens, però aquests últims quatre anys sí que hem canviat la manera de fer política, hem aconseguit posar fi a la crispació que hi havia instal·lada als consells des de feia massa temps. Això és un fet i tothom n'ha sortit beneficiat, principalment la gent del poble, que no es mereixia tanta tensió. Crec que en aquests quatre anys s'ha escoltat més el poble i s'han tingut en compte les seves demandes. Quant a infraestructures, l'eixamplament de la carretera general 3 a la sortida d'Ordino ha estat una millora important, i també hem incrementat el nombre de places d'aparcament a la parròquia.

2.- Ha trobat algun avantatge en la funció pública respecte de l'empresa privada?

Són mons diferents; d'avantatges, pocs. A l'empresa privada pots exigir una implicació més gran a la teva gent, i si calen

sobreesforços tothom s'hi arremanga; en la funció pública, la implicació és diferent, no pots demanar més.

És un tema delicat que dona peu a moltes interpretacions. No són la majoria els qui es queden al marge, és clar, però ja se sap que paguen justos per pecadors. El que sí que es cert és que hi ha departaments en què la plantilla està sobredimensionada i d'altres en què falta gent. Sóc partidari que hi hagi mobilitat en els llocs de treball, però l'actual llei de la funció pública no dona aquesta opció. També crec que no es podran reemplaçar les baixes, tant si són per jubilació com si no.

- Tot semblen desavantatges.

Ja havia passat pel tràngol d'haver de retallar una plantilla, però puc assegurar que el regust de fer-ho quan només hi ets quatre anys és molt més amarg. És una sensació estranya, sí que n'ets el responsable, però al cap i a la fi el teu pas és

força efímer i la decisió molt feixuga. A la teva empresa aquestes decisions no costen tant, quan són necessàries.

3.- Per què un equip més tècnic que polític? No són de fiar?

I tant que sí, penso que aquí a Andorra els polítics encara ho són, de fiar. El nostre equip va ser dels primers a fer una aposta per posar perfils més tècnics que polítics i crec que ha estat un encert. De fet, ara mateix és la tendència arreu, els governs són cada cop més tècnics. Els coneixements acostumen a ser més amplis i la gestió més acurada, potser estan més a prop de la realitat. En canvi, al treball dels polítics sempre hi ha suspicàcies que obrin per guanyar vots, cosa que no passa amb els tècnics. Funciona, i crec que la gent n'està contenta.

4.- Quins temes li han fet perdre l'humor?

Em costa molt de perdre'l, però sens dubte els acomiadaments a Vallnord. I també el projecte

fallit del geriàtric. Hi havíem posat molta il·lusió i esforços perquè després quedés en no res.

5.- I en aquest context de crisi, com es podrà reactivar la parròquia?

Crec que hauríem de reactivar el sector de la construcció, que va quedar molt tocat amb el Pla d'Urbanisme. Hem de donar facilitats perquè es torni a posar en marxa. Una altra font de recursos pot ser el centre de tecnificació, que tot i que és un equipament del Govern, pot arribar a ser molt beneficiós per a Ordino, ja que atraurà gent a la parròquia. Vénen quatre anys difícils, i poques tises es poden passar més, s'hauran de trobar altres maneres de tirar endavant, i una opció és l'obertura a altres sectors com el de l'audiovisual.

6.- Quin seria l'Ordino dels seus somnis?

S'acosta bastant al real, sóc un enamorat de la parròquia. Tinc conflictes amb la meua dona perquè quan estem de viatge sempre tornaria abans d'hora i em costa marxar ni que sigui a fer turisme. No hi ha un lloc en què em trobi més a gust. És el lloc on vaig néixer i créixer. Quan trobem alguna cosa a fal-

tar ho podem solucionar en un radi molt pròxim.

Ara, com a somni voldria fer realitat el funcionament del camp de neu d'Ordino-Arcalís, reinventar l'estació, trobar possibles inversors. No ens en sortirem mai mentre hi hagi un mateix compte d'explotació; el Comú i Arcalís haurien de tenir números separats, i ara amb aquesta conjuntura econòmica tan negativa, encara més. Arcalís es va fer per donar feina i prosperitat a la vall d'Ordino, i actualment també a la gent de tot Andorra, evidentment. Repeteixo, necessitaríem un canvi del model econòmic, d'una banda empreses parapúbliques i, de l'altra, les finances comunals perquè surtin els números.

7.- Continua tenint la mateixa il·lusió que fa quatre anys?

La il·lusió s'ha multiplicat. Quan vam muntar ACO hi havia molt escèptic davant la creació d'un partit nou, però el poble ens va fer confiança i penso que hem estat a l'altura, amb els encerts i els errors. Tenim nous perfils dins l'equip que aporten energia renovada. No és fàcil, i per això vull agrair també la feina que han fet els consellers, que penso que ha estat molt bona.

8.- Esmentava encerts i errors.

Diria que en un 85/15. El més important, però, és haver estat capaços de reconèixer els errors i assumir-los. L'encert, la capacitat de diàleg.

PERFIL

Lloc de naixement
Ordino

Data de naixement
16 de novembre de 1963

Indret favorit de la parròquia
Sedonet, Llorts

Aficions:
Esports de motor, esquí i muntanya

Última pel·lícula vista
Avatar,
de James Cameron

Consol Naudí: «Voldria conservar el que tenim, però fent créixer el teixit empresarial a la parròquia»

Consol Naudí, la cònsol menor, somriu a la càmera després de l'entrevista al seu despatx.

1.- No es cansarà de demanar per Ordino...

Una millora de les infraestructures. No em cansaré de demanar el que calgui per la parròquia, però quant a carreteres, vials i variants... penso que Ordino ha estat la gran oblidada. Cal una millora de les nostres carreteres, i en aquest sentit, em meravella veure les inversions que s'han fet en altres pobles; aquí tenim trams entre Ordino i el Serrat que no s'han eixamplat. Tot i això, cal reconèixer que hem estat afortunats durant aquest mandat, perquè hem tingut un ministre conscient de la problemàtica que ha fet realitat l'eixamplament de la carretera general 3 a la sortida d'Ordino i la millora del tram que va del Lloser d'Ordino a la Clota Verda incorporant-hi dues rotondes. I gràcies a la conjuntura positiva de l'arribada del Tour vam fer realitat moltíssimes millores a la carretera d'Arcalís, com ara l'embelliment del túnel, la col·locació de biona i l'enquitrانament de la carretera i alguns aparcaments. Tenint en compte el context de crisi econòmica, sabem que ara per ara no es podran fer dues obres importants com són la variant de la Massana i la del Serrat, lloc en que per desgràcia ja hem vist

més d'un accident, però esperem que tot arribarà.

2.- Una reclamació molt seva. Veurem el refugi de Sorteny guardat?

Jo espero que sí, i confio que quan es llegeixin aquestes línies

ja s'hagi signat algun conveni. Em consta que al Departament de Patrimoni Natural i al Ministeri de Turisme i Medi Ambient es treballa per incloure-ho als pressupostos. La reconversió de la borda de Sorteny en refugi guardat aportarà un nou atractiu al Parc natural que li donarà una activitat més intensa. El públic excursionista de tot el país, i també el turístic, en trauran molt profit, d'aquest espai guardat. Cada vegada hi ha més excursionistes que volen fer el tomb a Andorra, però han de poder dormir als refugis guardats, de manera que no hagin de carregar més del necessari.

3.- Serà un incentiu per al Parc natural?

Tot hi ajuda, però em consta que és fa molt bona feina. La creació d'itineraris temàtics ha tingut molt bona acceptació, la divulgació és una feina que ha d'anar paral·lela a la de la preservació del Parc. Som un referent a Andorra i penso que tots

els ciutadans d'Ordino en som conscients. Des del Centre de natura de la Cortinada es treballa en aquesta direcció, sobretot entre els escolars.

- I aconseguirem el camí ral?

Doncs serà l'assignatura pendent, ens quedarem amb el fet d'haver encetat les converses per arribar als convenis de cessió anticipada pel que fa al tram de Sornàs a Ansalonga.

- Més projectes verds.

Una reflexió sobre els edificis administratius, que haurien de contribuir a l'estalvi d'energia. Nosaltres ja fa dies que treballam en el CEO, que és una construcció amb una descompensació energètica important i estem mirant de trobar-hi una

solució. El millor seria obtenir el finançament de la mateixa empresa d'energies renovables, de manera que se'n pogués amortitzar el finançament.

- Quines són les prioritats que hi ha sobre la taula?

Una d'elles serà la revisió del pla d'urbanisme, ja que ara fa sis anys que el tenim i ja toca. S'ha fet una gran tasca amb la confecció del cadastre, eina indispensable per a una gestió correcta del territori. Una altra prioritat serà el trasllat del Centre d'Atenció Primària. La població ha crescut molt i el lloc s'ha fet petit per atendre els pacients com cal. La ministra ja estava al corrent de la situació i es pensa a reagrupar els diferents serveis socio-sanitaris per crear un equip de treball transversal. Serà una prioritat absoluta signar el conveni; a Govern en són molt conscients des que vam plantejar el problema a la mateixa ministra ja fa dos anys i mig. Confio que sigui una realitat a final de mandat.

- Quin seria l'Ordino dels seus somnis?

Hauríem de ser capaços de conservar el que tenim amb una economia més viva. Fer créixer el teixit empresarial, tant turístic

com comercial, i expandir-nos cap a altres sectors innovadors que aportessin valor afegit a la parròquia. D'altra banda, també m'agradaria veure un Ordino amb més implicació i participació de la gent. Un somni seria fer realitat la reflexió número 48 del recull que va fer el Ventura Adellach l'any 1983, que diu: «Si el funcionament de l'estació d'Ordino-Arcalís es pogués compaginar com una empresa privada, de cara a la rendibilitat, i un servei públic, de cara a la col·lectivitat, llavors s'haurien assolit els seus objectius». Comparteix totalment la seva visió, pionera i encara vigent. És a dir, m'agradaria que es pogués obtenir un benefici d'Arcalís com a empresa, però fent-hi participar i generant riquesa per a tota la parròquia.

- Ha arribat fins aquí amb la mateixa il·lusió de fa quatre anys?

Sí, conservo la mateixa il·lusió i he tingut la sort de compartir aquests quatre anys amb un gran equip humà i de molta empena. Diguem que ara ja coneixem el funcionament, fa quatre anys tot era nou, ple d'expedients i documents per revisar. Hi ha una energia renovada, ja que treballarem amb un equip nou en gran part, i les ganes de treballar per la parròquia continuen intactes, són les mateixes.

PERFIL

Lloc de naixement:
Ordino

Data de naixement:
8 de gener de 1965

Indret favorit de la parròquia:
L'Angonella

Aficions:
Esports de muntanya, a l'estiu i a l'hivern, viatjar i els meus fillols

Última pel·lícula vista:
El Pic d'Arcalís, la Muntanya Solar, de Bonaventura Adellach

Viure Ordino

La 7a Trobada interparroquial se celebra a Prat de Call amb una assistència elevada

Assistents a l'acte conversen a Prat de Call (esquerra). Dos dels participants de l'Aula Oberta (dreta).

La plaça Prat de Call va acollir el setembre passat la 7a Trobada interparroquial del projecte Horts socials, engegat per la Fundació Julià Reig. La Casa Pairal d'Ordino va organitzar enguany la reunió dels padrins protagonistes de la iniciativa social a les set parròquies. La Fundació, representada pel president, Oriol Ribas, i la directora, Maria Martí, juntament amb la consellera de Benestar Social, Berna Coma, i els cònsols, Ventura Esport i Consol Naudí, van presidir l'acte festiu, que va consistir en un berenar amenitzat amb música en directe a càrrec de dos acordionistes. A la trobada hi van assistir molts padrins, que van intercanviar les seves vivències. Tant els repetidors

com els nous, tots coincidien a valorar l'experiència com a molt positiva i van fer una crida a altra gent gran perquè s'animin a provar-ho.

A Ordino, aquest projecte es va posar en marxa l'any 2008 gràcies al suport de la Fundació Julià Reig. Gent gran de la parròquia va recuperar els seus coneixements per treballar la terra, tot i que hi ha cases que no han deixat mai de fer hort.

La tradició hortolana a Ordino sempre ha estat viva i arrelada, i la Fundació va donar l'oportunitat a aquells que no tenen terra pròpia. En un primer moment es van sortejar quatre parcel·les de 40 m² cadascuna als dominis de Casa Rossell. El 2009 es va implicar en el projecte la

família Viu-Rebés, que va cedir l'hort de les Hortes, just on comença el camí de Segudet, un terreny de 433 m² que es van convertir en cinc parcel·les per treballar-hi.

La singularitat i el caràcter que imprimeixen els horts a la parròquia d'Ordino fa que siguin molt ben valorats pels veïns i els turistes. Però el benefici de treballar la terra va molt més enllà que enriquir el paisatge: potenciar l'autoestima, la integració i l'exercici físic i mantenir la cultura de l'esforç són alguns dels valors vinculats al projecte, «a més a més de la satisfacció de menjar un carbassó que un mateix ha fet créixer», segons va explicar la cònsol menor, Consol Naudí, durant l'acte.

Compartir la collita amb un berenar

La millor manera de gaudir de les coses és en companyia, i els hortolans d'Ordino ho tenen clar. Cada any, després de la collita, fan un berenar plegats en què tasten les verdures que han conreat durant l'estiu. La trobada, que s'acostuma a fer a la Casa Pairal, i que aquest any, gràcies al bon temps es va poder fer a l'exterior, és també un intercanvi generacional. De fet, aquest és un dels objectius del projecte Horts socials a Ordino, en què a banda dels padrins també hi participen alumnes de Secundària de l'Aula Oberta.

La proposta de plats elaborats amb productes de l'hort és àmplia i variada, tot i que sempre hi ha clàssics com ara la truita de carbassó o la quiche lorraine, això sí, amb originals farcits vegetals com ara bledes o carbassa. La d'enguany era una recepta original del francès Denis Bourgois.

La presentació a la cuina sempre és un grau, i aquest any els joves en van donar un bon exemple amb un tast de tomàquets cherri caramelitzats amb llavors de sèsam coronant pals de broqueta.

Una nova edició de la campanya «A la Carta»

Cartell promocional de la campanya «A la Carta».

L'èxit obtingut per la campanya «A la Carta» la temporada passada ha portat a posar-ne en marxa una segona edició a la qual s'han afegit hotels i comerciants de la parròquia. Si en un primer moment s'havia de fer un àpat a Ordino per participar-hi, ara també es pot obtenir una butlleta fent una compra mínima de 10 € o amb una nit d'allotjament a la parròquia. Les butlletes omplertes entren a formar part d'un sorteig quinzenal

que es fa a l'Oficina de Turisme i premia sis participants, gràcies a la col·laboració dels establiments adherits a la campanya. Passaports als museus, menús, circuits d'aventura, forfets de dia a Arcalís o un bateg al Club Hípic Vall d'Ordino són alguns dels regals que es poden aconseguir. Una quarantena d'hoteles, restauradors i comerciants d'Ordino participen en el projecte, que vol dinamitzar el sector privat i té com a objectiu fide-

litzar el client que consumeix a Ordino. Durant els tres mesos de la primera campanya, «A la Carta» va aconseguir atraure 3.000 comensals. La gastronomia va ser el principal reclam, amb la consumició d'un àpat que ara s'amplia a una despesa mínima en tot tipus d'establiments comercials. Coincidint amb la campanya de Nadal, el Departament de Turisme confia superar la xifra de participants fins al 6 de gener.

Iker i Eneko Pou escalfen motors per al Cicle de cinema de muntanya i de viatges

Sílvia Vidal, convidada a narrar la seva experiència en solitari a l'Himàlaia

Els germans Pou es van envoltar de joves durant la signatura de cartells a l'Auditori Nacional.

A Ordino vam celebrar el Dia internacional de les muntanyes el 17 de novembre amb la projecció a l'Auditori Nacional del documental *20 anys de muntanyes verticals*, dels germans Pou, amb el qual els espectadors van fer un recorregut per la seva dilatada trajectòria. Entre

altres experiències vam conèixer *7 parets, 7 continents*, la volta al món vertical que van protagonitzar entre els anys 2003 i 2007; les quatre rutes obertes als Andes argentins, passant per Orbayu, una de les parets més difícils del món, i tres de les escalades més dif-

cils dels Alps, entre d'altres. No cada dia tenim el luxe de compartir les vivències de dos escaladors com l'Iker i l'Eneko Pou, que van satisfer les inquietuds del públic, amb qui van conversar després de la projecció. La visita dels bascos, gràcies a la col·laboració d'Esports Carving,

va servir als assistents per obrir boca d'una nova edició del Cicle de cinema de muntanya i de viatges, que començarà el 8 de febrer vinent a la Massana. Seran dos mesos d'experiències i emocions compartides, a través d'aventures arriscades com la que ens presentarà l'alpinista catalana Sílvia Vidal a *Via Naufragi* (dimecres, 7 de març, a l'Ordino Studios), que recull la seva ascensió en solitari d'una paret verge al Kailash Parbat, en una vall desconeguda de l'Himàlaia (vall de Kinnaur, Himachal Pradesh, Índia).

Enguany, el certamen comença a la Massana, amb la participació de l'Espeleo Club Sabadell, i ho farà amb el programa *L'ànima de la muntanya* (8 de febrer), en què descobrirem les exploracions fetes al llarg de quaranta anys al municipi de Peñarubia, als Picos de Europa, per aquesta entitat, que és una de les seccions esportives de la Unió Excursionista de la localitat catalana. La següent cita massanenca serà a càrrec de Margarida Paterna i Marcel·lí Ferrer, que presentaran la cinta *Àrtic 2010, un paisatge horitzontal*. Es tracta d'una incursió als confins de la terra, fins al

paralel 81, gràcies a la qual coneixerem els inuit de Canadà i Groenlàndia. Una aventura que els arriba després d'haver fet la Ruta de la Seda, Namíbia i el delta de l'Okavango, Papua Nova Guinea, el Tibet, etc. Per la seva banda, Clare Allcard presentarà *Una família de viatgers* (21 de març, a la Biblioteca comunal de la Massana), on entre altres aventures ens explicarà el periple en Land Rover des de França fins a Singapur. La sessió consistirà en una mostra de fotografies, un audiovisual i un col·loqui amb el públic.

A Ordino, les sessions continuaran amb el projecte de David Fusté *Alt Urgell en el dia* (dimecres 15 de febrer), una bogeria contrarellotge després d'escalar les cinc parets més importants del Montsec (Lleida) en dotze hores, el 2010. Les projeccions del cicle organitzat conjuntament pels comuns de la Massana i Ordino en col·laboració amb la Fundació Muntanyencs per l'Himàlaia es tancaran a l'Ordino Studios amb Andreu Ferrer, Raquel Mirabent i Robert Masana i l'expedició *Muztagh 2011*, un dels cims més alts del planeta. Totes les projeccions són gratuïtes i es fan a les 21 hores.

Arcalís, estació pionera a donar Wi-Fi als usuaris

Les muntanyes d'Ordino-Arcalís ofereixen aquesta temporada connexió gratuïta (Wi-Fi) en tot el seu territori, després de les proves satisfactòries que es van fer durant l'estiu.

L'estació amplia el servei que fins ara estava limitat a la Coma, i així s'adapta a la demanda creixent d'usuaris de smartphones, tablets, iPods, portàtils i altres gadgets, que no necessitaran la cobertura 3G, amb el sobrecost que representa per als clients de les operadores estrangeres. Arcalís posa a l'abast de tothom l'intercanvi d'experiències i la compartició de continguts a les xarxes socials, tant missatges de text com imatges. Consultar el correu electrònic, navegar i obtenir informació del lloc i l'entorn serà

sens dubte un valor afegit de l'estació, sobretot per al públic turista.

A més del servei Wi-Fi, Arcalís treballa per traduir al català l'aplicació *skiline.cc*, que permet obtenir les dades personalitzades dels recorreguts que fan els esquiadors.

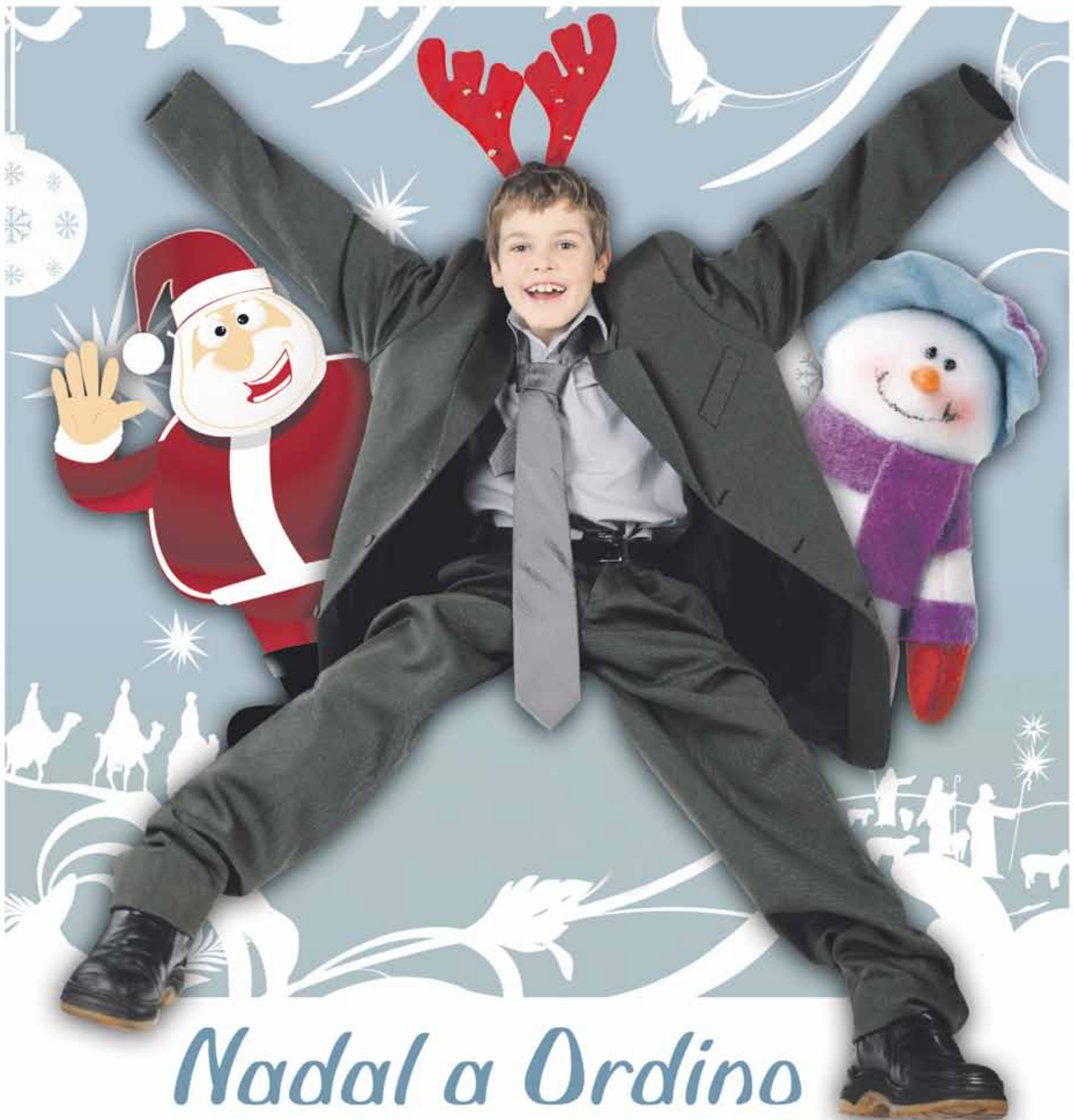
Mitjançant el programa informàtic es poden obtenir els metres de desnivell que s'han fet i en quant de temps. Qualsevol podrà saber la seva marca, que quedarà reflectida en un diagrama només introduint el número de forfet. «Són petites millores que tenen com a objectiu donar més qualitat al servei del client», ha explicat el director de SECNOA, Jean-Claude Montané, respecte a les novetats d'aquesta temporada.

La Coma d'Arcalís amb la primera neu abans d'inaugurar la temporada, el novembre passat.

reviu la il·lusió

Nadal a Ordino

Consulta el programa a www.comuordino.ad

Visita ORDINOESVIU at:

www.ordinoesviu.com

Reportatge

Doors, Beethoven i Amaral en un festival

Michel Camilo somriu i saluda el públic (esquerra). Al centre, Amaral en un moment de l'actuació. A la dreta, la formació Quartet Sound Boulevard a l'església parroquial.

El 29è Festival Internacional Narciso Yepes ha estat sens dubte l'edició més eclèctica des que el 1992 l'inaugurés el mestre de guitarra que dóna nom a l'esdeveniment musical. Amaral, un dels grups revelació del pop espanyol, va donar el tret de sortida amb un ple absolut a l'Auditori Nacional i les entrades esgotades des de feia dies. Ha estat una aposta guanyadora, que si bé no ha estat rebuda de la mateixa manera per tothom,

és del tot coherent amb la filosofia transmesa pel director del Festival, Gerard Claret. El cicle vol arribar a tots els públics i acostar gèneres per gaudir de l'experiència musical sense recels ni prejudicis, i aquesta vegada ho ha aconseguit.

El concert matinal, segurament la proposta més propera i oberta, per escenari —església parroquial—, horari —les 12 h del migdia, cosa que permet anar-hi tota la família—, i pel preu sim-

bòlic —6 euros—, va fer vibrar el públic amb la interpretació dels músics de la JONCA. Els solistes, en format quartet (violins, Josep Martínez i Àlex Arjol; viola, Elias Porter, i violoncel, Mireia Planas) van obrir amb un concert barroc de Telemann i una suite Burlesque Don Quixotte. La segona part va ser a càrrec del Quartet Sound Boulevard (Gabriel Coll i Sergi Claret, violins; Anna Aldomà, viola, i Jordi Claret, violoncel), que en màn-

gues de camisa i texans van fer un recorregut pels clàssics del rock, dels Rolling Stones a Led Zeppelin passant pels Doors, que es va ficar l'audiència a la butxaca i de segur que va fer reflexionar els puristes descreguts sobre l'acostament de gèneres que traspua enguany el festival. L'estrena de la cinquena de Beethoven per l'ONCA ens va fer pensar en les poques ocasions que tenim de gaudir d'una simfònica amb tots els «colors»

que ofereix a l'escenari. Però la perla d'aquest 29è Festival, desaparebuda si es valora en assistència, va ser sens dubte el concert del dominicà Michel Camilo. *Piano solo* va ser un recital de jazz, ragtime, blues, clàssic, contemporània... amb una execució brillant d'aquest virtuos del piano que va donar a conèixer al gran públic el productor Fernando Trueba en els seus rescats musicals a l'Amèrica Central.

L'esplendor del retaule del Roser per Nadal

El retaule del Roser restaurat, en què es pot contemplar la predella recuperada.

Després de molts anys, l'església parroquial de Sant Corneli i Sant Cebrià tornarà a veure l'esplendor del retaule de la Mare de Déu del Roser durant les festes de Nadal. Tot i que

la peça es va presentar restaurada pel Roser, aquest serà el primer Nadal que el poble veurà el retaule tal com era originàriament. És un altar d'època barroca primerenca, com el retaule

major, datat el 1619. Si bé no se'n coneix l'autoria, els experts han detectat la participació de diverses mans pel que fa a l'entallador, que s'encarrega de l'arquitectura del retaule, el

pintor que policroma les taules, i els escultors que fan les talles. Es creu que el pintor és també l'autor del tríptic de la Crucifixió de la capella de la Casa de la Vall i de l'altar major de Sant Esteve d'Andorra la Vella.

Pel que fa a la part arquitectònica del retaule, el treball s'atribueix al mateix taller que crea el retaule de Sant Martí de Sant Serni de Canillo i el retaule major de Sant Martí de la Cortinada. La predella estava oculta darrere una graonada, en un estat força degradat. Amb tres compartiments, pel que fa a la iconografia presenta a l'esquerra l'escena de la Flagel·lació de Crist i a la dreta el Judici de sant Cebrià. La taula central és de color blau i no té cap representació.

Tot i haver estat la predella la part més deteriorada, tot el retaule necessitava una interven-

ció urgent per l'atac d'insectes xilòfags i la brutícia superficial. També s'ha solucionat el desgast que ocultava les zones daurades i la policromia.

PATRIMONI CULTURAL. El procés de restauració del retaule d'Ordino s'ha portat a terme al taller de restauració de Patrimoni Cultural i ha estat considerat d'acció excepcional. Per difondre la restauració, el Govern ha editat un fullet en què explica el procés d'intervenció que us hem resumit, i acaba amb una declaració de principis: «El deure que té la societat de transmetre els béns patrimonials a les generacions futures obliga a fer esforços necessaris de cara a la seva conservació preventiva. Assegurar l'estabilitat climàtica dels nostres retaules és un dels paràmetres ineludibles per aconseguir-ho».

Comunitat internacional

Irlanda

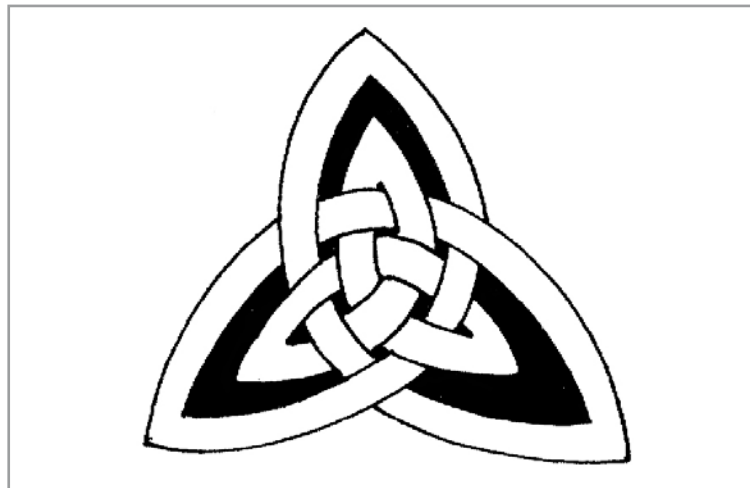
De gent vinguda de l'illa maragda no n'hi ha gaires, al Principat, tot i la seva tradició migratòria. Si bé l'estiu passat vam tenir una bona delegació de visitants atrets per l'afició futbolística, a Ordino hem localitzat dos representants d'aquesta comunitat força allunyats del tòpic que coneixem. Un d'ells és l'Alan Ward, autor d'aquest ar-

ticle, un estudiós de les lletres que ens mostra les connexions lingüístiques entre el gaèlic, la seva llengua nadiua, i el nostre català.

El gaèlic irlandès és una llengua mil·lenària que es manté en zones rurals de la costa occidental d'Irlanda, a la zona del Connemara, al comtat de Galway i a les Illes Aran. Segons hem

pogut saber, només el 2% de la població parla el gaèlic com a primera llengua, és a dir, que 104.000 irlandesos s'expressen en gaèlic. Des del 2005 és llengua oficial de treball a la Unió Europea.

Un exemple de nus cèltic *Triquetra Knott*

An Chatalóinis agus an nasc Ceilteach

Timpeall 2200 de bhliantaibh ó shin, bhíodh láthair cheilteach na hEorpa agus an Cheiltis ag síneadh anoir ón áit go bhfuil an Rómáin agus an Bhulgáir inniu go dtí an tAtlantach – agus an Bhreatain Mhór agus Éire curtha san áireamh – agus aduaidh ón áit go bhfuil an Bheilg agus deisceart na Gearmáine inniu go dtí tuaisceart na hIodáile agus deisceart na Fraince. Bhí dhá «oileán» scartha ann leis – ceann acu i lár na háite go bhfuil an Tuirc anois (tír na nGaláiteach) agus an tarna ceann, a bhí níos mó, i lár na Spáinne (tír an gCeiltibhéarach). I láthair na huair níl fágtha ach trí teangthacha ceilteacha: an Ghaeilge agus a deirfiúr Gáidhlic na hAlban, an Bhreatnais sa Bhreatain Bhig agus an Bhriotáinis sa Bhriotáin. Ní thagann an ceann deiridh seo ó theanga na Veneti agus na gciníocha gallach eile ach ó chanúint na mBreatain d'iompair go dtí an Bhriotáin í sna 5ú agus 6é aoiseanna agus iad ag teicheadh roimh na Sasanaigh a bhí ag ionsaí na háite go bhfuil Sasana inniu. Canúint bhreatnach eile ab ea an Choirnis a fuair bás ag deireadh na 18ú haoise.

Más ea, cad a tharla do na cainteoirí Ceiltise go léir ar mhóirinn na hEorpa? Go breá simplí slogadh isteach iad in impireacht na Róimhe, ina gcoirp ar dtús agus ina dteangain ina dhiaidh san – agus is amhlaidh is féidir linn a rá: timpeall na bliana 400 tar éis Chríost bhíodh clann na gcainteoirí Ceiltise go léir a bhí ann roimhe sin, bhíodh ag labhairt saghas amháin nó saghas eile Laidin an phobail a bhí ina teanga chomónta d'iarthar na himpireachta agus do na Balcáin. Anois, na teangthacha Laidineacha a tháinig ar an saol sna tíortha a

bhí ceilteach roimhe sin, bíonn uimhir nach beag d'fhocail iasachta ón gCeiltis le fáil iontu.

Ón taobh sin de, ní haon eisceacht í an Chatalóinis a tháinig ó Laidin an phobail in aice lena leathchúpla an Occitáinis agus i ndáiríribh teaspánann sí roinnt iasachtaí atá suimiúil go maith agus nár mhiste a lua go gonta anso.

Sna logainmneacha faighimid «coma» a fhreagraíonn d'fhocal na hOccitáinise «comba» agus sé is brí leis ná «gleann ar taobh a théann síos go dtí gleann níos mó». B'í foirm na Ceiltise comónta ná *kumbâ a fhaighimid arís sa Ghaeilge («com») agus sa Bhreatnais («cwm»). Tá «mena» ann leis gur brí leis «mianach miotail» taobh leis an bhfocal «mener» a baineadh as – sa Cheiltis chomónta bhí an focal «mênâ» (mian) ann as a dtagann «mian» sa Ghaeilge agus «mwyn» sa Bhreatnais.

I measc na bhfocal a bhaineann leis an eallach ní miste an focal «cleda» a thabhairt fé ndeara. Tagann sé ón gCeiltis chomónta *klêta a fhaighimid arís sa Ghaeilge («cliath»), sa Bhreatnais («clwyd») agus sa Bhriotáinis («kloued»). Léiríonn an grianghraf go soiléir cad is cliath ann (nó cad ba chliath ann) – rud a úsáidí chun na gcaorach a fhálú. Rud suimiúil is ea é go bhfaightear an focal so i mBaile Átha Cliath, ainm príomhchathair na hÉireann. Bíonn an focal «moltó» againn leis – caora fhirinscneach choillte (molt) – a thagann ón gCeiltis chomónta *moltos a fhaighimid arís sa Ghaeilge («molt»), sa Bhreatnais («mollt») agus sa Bhriotáinis («maout») agus bíonn an focal «banya» (adharc) ann leis a thagann ón gCeiltis chomónta *bândâ

Ble (blaidd, bleiz), herba blenera que s'utilizava per fer els blens dels llums d'oli i per a la pesca.

a fhaighimid arís sa Ghaeilge («beann»), agus sa Bhreatnais agus sa tsean-Bhriotáinis («ban»).

I measc na bhfocal a bhaineann le talmhaíocht ní miste «rega» a thabhairt fé ndeara. «Clais» is brí leis agus tagann sé ón gCeiltis chomónta *rikâ agus *riks a fhaighimid arís sa Bhreatnais «rych». Mar aon leis sin tá «blat» (cruithneachta) ann a thagann ón gCeiltis chomónta *mlâton (meilte) a fhaighimid arís sa Bhreatnais («blawd») agus sa Bhriotáinis («bleud») agus an bhrí «plúr» ag baint leis. Faightear plandaí fiáine leis ann, mar atá

«bruc» (fraoch) ón gCeiltis chomónta *wroikos («fraoch» sa Ghaeilge agus «grug» sa Bhreatnais) agus «beç» (crann beithe) a thagann ó leagan laidinithe *bettium den Cheiltis chomónta *betwî (beithe sa Ghaeilge, «bedw» sa Bhreatnais agus «be-zvenn» sa Bhreatnais). Chun clabhsúr a thabhairt ar an ailtín seo tugaimis fé ndeara an focal «ble» a fhreagraíonn don Occitáinis «blese» agus a thagann ón gCeiltis chomónta *bledinos. Sé is brí leis seo ná «mac-tíreach» - tuigaimis fé ndeara an Cheiltis chomónta *bledios «mac tíre» («blaidd» sa Bhreat-

nais agus «bleiz» sa Bhriotáinis). Anois, baineann dhá bhrí le «ble»: (1) buaiceas, agus (2) an lus *Verbascum thapsus* – a chítear sa ghrianghraf. Sa chéad radharc níl an bhaint le «mac-tíre» ró-shoiléir. Ach i Laidin na meán-aoise b'é «lupicoda» (eireaball mac tíre) ainm *Verbascum thapsus* de thairbhe an crut atá air. Agus sé ainm *Verbascum thapsus* sa Ghaeilge ná «coinneal Mhuire» - agus ag seo an buaiceas arís againn.

Alan Mac an Bhaird
Ordino, Deireadh Fómhair 2011

Cleda (cliath, clwyd, kloued), on es tancaven les ovelles.

El català i la connexió celta

Fa uns 2200 anys, la zona celta (i celtòfona) d'Europa s'estenia des d'allò que és ara l'oest de Romania i Bulgària, a l'est, fins a l'Atlàntic, englobant-hi també les Illes Britàniques i Irlanda, a l'oest; i des d'allò que és ara Bèlgica i la meitat sud d'Alemanya, al nord, fins al nord d'Itàlia i el sud de França, al sud. A més hi havia dues «illes» separades, una al centre d'allò que és ara Turquia (país dels Gàlates) i una altra, més gran, a la Meseta hispànica (país dels celtíbers).

Actualment de fet només queden tres llengües celtes: l'irlandès i el seu germà bessó que és el gàidhlig d'Escòcia, el gal·lès de Gal·les i el bretó de Bretanya. Aquest últim no és una continuació de la llengua dels Veneti i altres tribus gàliques, sinó un derivat del parlar britànic portat a Bretanya als segles V i VI per refugiats que fugien dels invasors saxons en allò que és ara Anglaterra. Un altre parlar britànic va ser el còrnic, que va desaparèixer a finals del segle XVIII.

Què va passar amb tots els celtòfons de l'Europa continental? Senzillament van ser absorbits, primer físicament i després lingüísticament, per l'imperi romà, de manera que podem dir que cap allà a l'any 400 de la nostra era tots els descendents dels celtòfons d'abans parlaven una variant o una altra del llatí vulgar, que era la llengua comuna de l'imperi occidental i dels

Balcans. Ara bé, les llengües llatines desenvolupades en antics territoris celtes tenen totes un nombre més o menys important de manlleus celtes.

En aquest sentit, el català, que deriva del llatí vulgar junt amb el seu bessó l'occità, no n'és cap excepció i presenta, de fet, alguns manlleus força interessants que no seria sobrer comentar breument.

A la toponímia trobem *coma*, que correspon a l'occità *comba* en el sentit de 'vall lateral que baixa fins a una vall major'. La forma del celta comú era *kumbâ*, que trobem en irlandès (*com*) i gal·lès (*cwm*). També hi ha *mena* en el sentit de 'mineral metàl·lic', i el seu derivat *mener*; el celta comú tenia *mênâ* ('mina'), que tornem a trobar en irlandès (*mian*) i en gal·lès (*mwyn*).

Al vocabulari ramader cal notar la paraula *cleda*, que prové del celta comú *klétâ*, que tornem a trobar en irlandès (*cliath*), gal·lès (*clwyd*) i bretó (*kloued*). La foto mostra clarament allò que és (o era) una cleda, que es feia servir per tancar les ovelles.

Un punt interessant és que la capital d'Irlanda, Baile Átha Cliath (en anglès, Dublin), que vol dir 'el poble del gual de les cledes', també conté aquesta paraula. També tenim *moltó*, mascle d'ovella castrat, que prové del celta comú *molto*, que tornem a trobar en irlandès (*molt*), gal·lès (*mollt*) i bretó (*maout*), i *banya*, que prové del

celta comú *bândâ* i que tornem a trobar en irlandès (*beann*) i en gal·lès i vell bretó (*ban*).

Al vocabulari agrícola cal notar *rega* en el sentit de 'solc', que prové del celta comú *rikâ* i *riks*, que tornem a trobar en gal·lès (*rhych*), i *blat*, que prové del celta comú *mlâton* 'el molgut', que en gal·lès és *blawd* i en bretó *bleud*, amb el sentit de 'farina'. També el nom d'algunes plantes silvestres tenen una arrel celta: *bruc* ve del celta comú *wroikos* (irlandès *fraoch* i gal·lès *grug*), i beç prové d'una forma llatinitzada *bettium*, del celta comú *betwî* (irlandès *beithe*, gal·lès *bedw* i bretó *bezvenn*).

Per acabar, notem la paraula *ble*, que correspon a l'occità *blese* i prové del celta comú *bledinos*, que tenia el sentit primitiu de 'relacionat amb els llops'; notem el celta comú *bledios*, 'llop' (en gal·lès *blaidd* i en bretó *bleiz*). Ara bé, *ble* té dos sentits: a) ble d'espelma, i b) herba blenera (*Verbascum thapsus*), que veiem a la foto. A primera vista, la relació amb *llop* no sembla gaire evident. Ara bé, el nom llatí medieval de *Verbascum thapsus* era *lupicoda* ('cua de llop') per la seva forma. I el nom irlandès de *Verbascum thapsus* és *coinneal Mhuire* ('espelma de la Verge'), que ens torna a portar al ble.

✎ Alan Ward
Ordino, octubre del 2011

Telèfons d'interès

EMERGÈNCIA

BOMBERS	118
GRUP DE RESCAT DE MUNTANYA	112
HOSPITAL	871 000
INFORMACIÓ DEL TRÀNSIT	1802 1802
INFORMACIÓ NACIONAL	111
INFORMACIÓ INTERNACIONAL	119
POLICIA	110
SUM (Servei Urgent Mèdic)	116

SERVEIS PARROQUIALS

ATENCIÓ CIUTADANA (24 H)	
I CIRCULACIÓ	163
CAP (Centre d'Atenció Primària)	747 025
COMU D'ORDINO	878 100
DESPATX PARROQUIAL	835 014
OFICINA DE TURISME	878 173
SAD (Servei d'Atenció Domiciliària)	878 139
	337 795

Busos

L6

Sortides des d'Ordino

De dilluns a dissabte

De les 7.30 a les 21 h cada 30 minuts

Diumenge

De les 8 h a les 21 h cada 30 minuts

Sortides des d'Andorra la Vella

De dilluns a dissabte

De les 7 h a les 21 h cada 30 minuts

Diumenge

De les 7.30 h a les 21 h cada 30 minuts

Horari especial festes

Sortides des d'Andorra la Vella fins a les 22.35 h cada 30 minuts

Desembre: dies 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 16, 26, 27, 28, 29 i 30. Gener: dies 2, 3, 4, 5, 6 i 7

L6b

Sortides des d'Ordino

De dilluns a divendres

De les 7.15 h a les 21.45 h cada 30 minuts

Dissabte i diumenge

De les 7.45 h a les 20.45 h cada 60 minuts

Sortides des d'Escaldes-Engordany

De dilluns a divendres

De les 6.45 h a les 21.15 h cada 30 minuts

Dissabte i diumenge

De les 7.15 h a les 20.15 h cada 60 minuts

Aquest servei no circularà per Nadal i l'1 de gener

BUS NOCTURN

Divendres, dissabtes, vigílies de dies festius i festes majors de capitals de parròquia, cada hora i vint minuts

Primera sortida (anada): 23 h rotonda Coll d'Ordino
Última sortida (tornada): 3.30 h rotonda les Costes

BUS PARROQUIAL ORDINO-EL SERRAT

Sortides des d'Ordino

De dilluns a dissabte

Cada hora, des de les 7 h fins a les 21 h

Sortides des del Serrat

Cada hora, des de les 7.30 h fins a les 21.30 h

Ordino en imatges

Castanyada a la Casa Pairal.

Els padrins van celebrar la Castanyada amb panellets, castanyes i moscatell. A la festa no hi van faltar les carbasses decorades.

Contacontes a la biblioteca.

Els nens de la parròquia van conèixer la tradició de *La Castanyera* amb el contacontes que es va oferir a la biblioteca comunal per Tots Sants.

Concert de tardor.

La cita vocal que se celebra a l'església parroquial organitzada per la Coral Casamanya va rebre la visita del Cor l'Espiga de Cubelles.

Cicle de xerrades del SAD.

El Centre Andorra Sostenible va impartir un taller sobre el canvi climàtic, inclòs en el cicle *Apassionats*, per conscienciar els padrins de la Casa Pairal.

Les delícies del Jimmy. La pastisseria d'Escaldes torna a posar la nota dolça a les postres de la 20a Mostra Gastronòmica d'Andorra, a Ordino, celebrada al setembre.

BREUS

7A DUATLÓ ORDINO-CASAMANYA. Òscar Roig, Òscar Casal i David Albós van fer el podi a la competició clàssica que organitza el Centre Esportiu d'Ordino i que acomiada la temporada esportiva estiuenca.

CINEMA I MANGA PER TOTS SANTS. El Punt Jove d'Ordino i el Punt 400 de la Massana van programar sessions de cinema gratuïtes a la Closeta i una sortida al Saló del Manga a Barcelona durant les vacances escolars.

JAZZ A L'AUDITORI NACIONAL. El swing de Chikiboom va inaugurar al novembre el cicle musical Jazzhivern, un seguit d'actuacions que es faran fins a l'abril i que clourà la veu d'Andrea Motis, la jove revelació del jazz català.

GUIA DE LES VALLS DEL NORD. La nova guia d'estiu de Vallnord amb l'oferta turística de la Massana i Ordino es va presentar a la Casa-Museu d'Areny Plandolit abans de distribuir-la a les diferents fires internacionals.

REVIU LA IL·LUSIÓ. Amb aquest lema s'ha organitzat la primera Fira de Nadal al carrer amb la implicació dels comerciants i establiments de la parròquia. L'encesa de llums va donar el tret de sortida al programa d'activitats.

ESPORT PER A LA GENT GRAN. El Centre Esportiu d'Ordino acull la gent gran de la Casa Pairal amb classes de gimnàstica, aiguagim, natació i sofrologia. Les activitats són gratuïtes i les imparteix Rosa Bonsom.

CARNET DE DESCOMP-TES. L'Escola d'Art de les Valls del Nord lliura als alumnes una targeta personal amb descomptes que van del 10 al 30% en botigues i establiments de material artístic i que inclou la gratuïtat als museus nacionals.

MANUAL D'ACTIVITATS. El Departament de Turisme ha confeccionat una guia en quatre idiomes amb l'oferta d'activitats d'aventura per distribuir a tots els hotels. La iniciativa és fruit del treball conjunt de la Taula de Turisme.

Sorteig de premis al CEO. Xavier Pauhl ha estat el guanyador de la quota anual del Centre i Elvira Torres aconsegueix el forfet de temporada de Vallnord.

Concentració de Ferraris. El poble d'Ordino va ser el centre d'atenció a l'octubre amb la concentració dels superesportius italians que van venir d'arreu.

Novetat editorial. Ventura Espot (esquerra) i Josep Dallerès (dreta) van acompanyar Albert Pujal (centre) en la presentació del seu últim títol sobre Ordino.

Amaral obre el 29è Yepes. El grup de pop espanyol va inaugurar el Festival amb les entrades esgotades des de feia dies. A la foto compareixen davant els mitjans.

Visita de l'Escola Andorrana. La cònsol menor va respondre les preguntes i inquietuds que li van plantejar els alumnes de primària en un consell simulat.

No et perdís...

desembre

Cultura

DIJOUS 1
A LES 20.30 H
CLUB DE LECTURA
DE LES VALLS DEL NORD
TRES SOMBREROS DE COPA,
DE MIGUEL MIHURA
Biblioteca de la Massana

Popular

DIVENDRES 2
A LES 18 H
ENCESA DE LLUMS
I XOCOLATADA INFANTIL
Plaça Major

Popular

DISSABTE 3
A LES 17 H
CONCERT INTERNATIONAL
SINGERS
Església parroquial

Popular

DIUMENGE 4
A LES 12.30
BALLADA DE L'ESBART
DE LES VALLS DEL NORD
Teatre de les Fontetes,
la Massana

Cultura

DIMARTS 6
A LES 12 H
INAUGURACIÓ EXPOSICIÓ
FOTOGRAFICA
ORDINO ÉS VIU
Façana Casa Museu
d'Areny Plandolit

Popular

DISSABTE 10
DE 10 A 19 H
FIRA DE NADAL
Plaça Major

Popular

DISSABTE 10
A LES 11 H
ACTUACIÓ DE LA CORAL
CASAMANYA
Plaça Major

Popular

DISSABTE 10
A LES 12.30 H
ACTUACIÓ ESBART
DE LES VALLS DEL NORD
Plaça Major

Popular

DISSABTE 10
A LES 17 H
ACTUACIÓ GROSS BAND
Plaça Major

Popular

DISSABTE 10
A LES 18.30 H
ACTUACIÓ GRUP ARTÍSTIC
D'ORDINO
Sala Polivalent

Popular

DILLUNS 12
EXPOSICIÓ 10è CONCURS
DE NADALES I CALENDARIS
D'ADVENT, 5è CONCURS
DE PESSEBRES
Vestíbul Casa Pairal

Gent gran

DIMARTS 13
A LES 13 H
DINAR DE NADAL I QUINTO
Casa Pairal

Popular

DIJOUS 15
A LES 18 H
AUDICIÓ DE NADAL
ALUMNES DE L'ESCOLA
DE MÚSICA DE LES VALLS
DEL NORD
Teatre de les Fontetes,
la Massana

Joventut

DISSABTE 17
A LES 17 H
CAMPIONAT WII
4t ANIVERSARI DEL PIJ
Punt Jove d'Ordino

Popular

DISSABTE 17
A LES 20 H
CONCERT DE NADAL
GRUP ARTÍSTIC D'ORDINO
Auditori Nacional

Esports

DIMECRES 21
A LES 20.15 H
EXHIBICIÓ DE RÍTMICA
Pavelló Germans de Riba

Popular

DIVENDRES 23
A LES 21 H
CANTADA DE NADALES
CORAL CASAMANYA
Església parroquial

Popular

DISSABTE 24
A LES 11 H
CAGA TIÓ
Plaça Major

Popular

DISSABTE 24
A LES 18 H
ARRIBADA DEL PARE NOEL
I XOCOLATADA INFANTIL
Plaça Major

Popular

DISSABTE 24
A LES 24 H
MISSA DEL GALL.
A LA SORTIDA, COCA,
XOCOLATA I VI BULLIT
Església parroquial

El Pare Noel abraça una nena de la parròquia.

gener

Cultura

DIUMENGE 1
A LES 19 H
CONCERT DE CAP D'ANY
ORQUESTRA SIMFÒNICA
DEL VALLÈS
Auditori Nacional

Popular

DIMECRES 4
A LES 16.30 H
ARRIBADA DEL PATGE REIAL
Plaça Major

Popular

DIJOUS 5
A LES 19 H
ARRIBADA DELS REIS MAGS
D'ORIENT
REPRESENTACIÓ DELS
PASTORETS I XOCOLATADA
INFANTIL
Ordino Studios-Plaça Major

Turisme

FINS AL 6
CAMPANYA A LA CARTA
Ordino

Llurament de premis del Concurs de Nadales, l'any passat.

Popular

**DISSABTE 7
A LES 17 H**
CONCERT DE NADALES
GRUP ARTÍSTIC D'ORDINO
I CORAL CASAMANYA
Casa Pairal

Popular

**DIMECRES 11
A LES 18 H**
LLIURAMENT DE PREMIS
10È CONCURS DE NADALES,
CALENDARIS D'ADVENT
I PESSEBRES, BERENAR
PELS PARTICIPANTS
Casa Pairal

Cultura

**DIJOUS 12
A LES 20.30 H**
CLUB DE LECTURA
DE LES VALLS DEL NORD
Biblioteca d'Ordino

Gent gran

**DIMARTS 17
A LES 13h**
ESCUDELLA
DE SANT ANTONI
Casa Pairal

Participa al nostre concurs
d'Instagram enviant les teves
fotos de la parròquia amb
#ordino

Ordinoesviu Instagram Tweegram

Esports

DEL 23 AL 27
20è TROFEU BORRUFÀ
Arcalís - Vallnord

Gent gran

**DIJOUS 2
A LES 17 H**
CREPS PER LA CANDELERA
Casa Pairal

Cultura

**DIMECRES 15
A LES 21 H**
CICLE DE CINEMA
DE MUNTANYA I DE VIATGES
ALT URGELL EN UN DIA,
DE DAVID FUSTÉ
Ordino Studios

Cultura

**DIMECRES 29
A LES 21 H**
CICLE DE CINEMA
DE MUNTANYA I DE VIATGES
L'ÀRTIC, UN PAISATGE
HORIZONTAL,
DE MARGARIDA PATERNA
I MARCELÍ FERRER
Biblioteca de la Massana

Cultura

**DIJOUS 2
A LES 20.30 H**
CLUB DE LECTURA
DE LES VALLS DEL NORD
Biblioteca de la Massana

Cultura

**DIMECRES 8
A LES 21 H**
CICLE DE CINEMA DE
MUNTANYA I DE VIATGES
L'ÀNIMA DE LA MUNTANYA,
DE L'ESPELEO CLUB
DE SABADELL
Biblioteca de la Massana

Popular

**DILLUNS 20
A LES 17 H**
CONCURS INFANTIL DE
DISFRESSES I XOCOLATADA
Sala Polivalent

Joventut

**DIJOUS 23
I DIVENDRES 24**
SNOW DAY JOVE
Vallnord Arcalís-Arinsal

Visita'ns al bloc:

www.ordinoesviu.com

Entra al nostre blog
i deixa-hi els teus
comentaris.

L'Ordino de...

Alda Babi Choopojcharoen

La judoka Aldo Babi a la terrassa amb vistes a la vall de l'Hotel Babot, situat al cap del Pui, un dels seus llocs favorits de la parròquia.

Alda Babi és una jove de 20 anys nascuda a Ordino que estudia a Tolosa, com han de fer molts altres andorrans que volen rebre una educació superior. Les vacances de Tots Sants li han permès tornar a casa i donar un cop de mà al negoci familiar. Fins aquí res d'extraordinari, si no fos perquè és una de les judokes més reconegudes del Principat. «No sé per quin motiu, el judo sempre s'ha considerat un esport masculí, potser per aquesta imatge d'agressivitat o violència, i costa trobar noies que el practiquin», explica. Res més lluny dels valors autèntics d'aquesta art marcial que promou «el coratge, l'amistat i el respecte envers els teus companys, l'espai on ets i el teu mestre», destaca Babi. El judo li ha permès guanyar confiança i seguretat en ella mateixa, ja que es defineix com una persona tímida. «És més que un esport, perquè treballes molt el físic, però també la ment, i això el fa molt complet», asse-

gura l'Alda, que va començar a practicar-lo a 4 anys amb la seva germana, animades per la seva mare, que volia que aprenguessin defensa personal. «En aquell moment a Ordino també s'ensenyava judo per a adults, i la meva mare en feia», explica. La cultura asiàtica és molt present en la seva vida, i no per casualitat, ja que és filla d'una tailandesa. «Tot i que sóc d'Ordino i he crescut aquí, la cul-

«El judo m'ha permès guanyar confiança en mi mateixa»

tura de la mare ha estat molt important per a mi i els meus germans». Pel que fa al país, ho té clar: «Tailàndia és fascinant, m'agrada molt, però per anar-hi de vacances; no el canviaria per res per Ordino». El poble ho

és tot per a ella i assegura que no es pot imaginar una infantesa més feliç que la que va viure en aquests carrers. «M'agrada tot d'Ordino; sí que ha canviat, però l'essència del poble és la mateixa». Durant la setmana estudia tercer d'INEF i encara li queden dos anys per poder titular-se. Troba a faltar casa seva, però els divendres a la nit ja torna a ser a aquí per als entrenaments. «Fins a 12-14 anys, el judo era una activitat extraescolar, però quan vaig començar a competir la cosa va prendre un caire diferent, vaig saber que m'hi volia dedicar».

Babi recorda els inicis, «el canvi constant de professor era un problema per fer equip fins fa sis o set anys, que s'ha aconseguit una continuïtat amb el Toni». I afegeix: «Els alumnes hi han guanyat moltíssim. Abans havíem de baixar a Andorra i ara és a l'inrevés, la gent que vol progressar ha de venir a Ordino». Un altre dels handicaps que encara no s'ha resolt és la

falta d'una sala en condicions. «Necessitem més espai per fer els entrenaments i uns vestuaris per poder canviar-nos; espero que amb la reforma del Centre Esportiu ho puguem solucionar, perquè comença a ser una mica urgent». El judo li ha proporcionat moments de satisfacció molt grans, com ara la participació en els Jocs dels Pe-

«L'acollida quan vaig tornar de Xipre no l'oblidaré mai»

rits Estats de Xipre l'any 2009. «Són els primers pels quals em vaig preparar amb molta consciència, i va ser una experiència inoblidable. No va ser un triomf personal sinó d'equip, vam quedar en tercer lloc amb la Laura Sellès i la Mireia Garcia, va ser una victòria per a Andorra molt important». L'Alda recorda emocionada com la van rebre a Ordino: «El Comú va fer un homenatge amb entrega d'una placa commemorativa, allò em

va fer més il·lusió que la mateixa victòria al combat», riu. «Va ser un acte públic amb una gran assistència de nens que em miraven com un exemple a seguir, em vaig sentir molt orgullosa, era un referent per a ells». Les victòries han estat compartides amb els companys després del treball i l'esforç conjunt, una altra lliçó de vida que també ha après gràcies a la pràctica del judo. «Pot semblar un esport individualista, però necessites la feina dels companys», insisteix. L'última exhibició de l'Alda en què va sortir guanyadora va ser en els Jocs dels Petits Estats a Liechtenstein, el 2011, en què va recollir un bronze. «Vaig guanyar un combat que no és cap marca, però d'alguna manera vol dir que hi ets, i això és el que compta». El seu somni seria participar en uns Jocs Olímpics, pensa en el 2016, i a continuar com fins ara entrenant i competint. Pel que fa a trobar el seu lloc, de moment té clar que serà Ordino, «si hagués pogut estudiar aquí, sens dubte no me n'hauria anat a França. M'encanta el fet de ser pocs, i l'enclavament». El seu lloc favorit és el cap del Pui (a la foto).